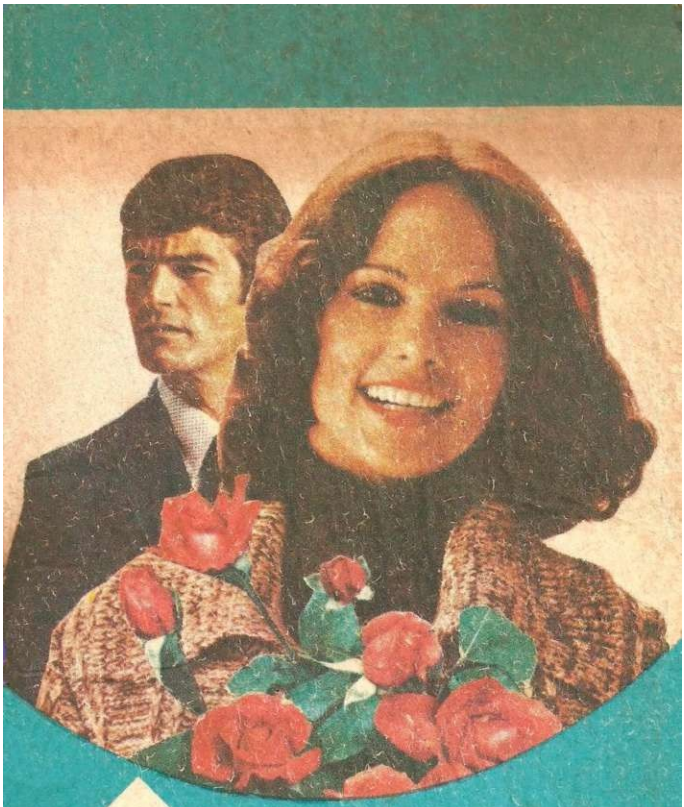

caleidoscop

Nicolae Armeș

ABC-ul comportării civilizate

185

Practic!
Instructiv!
Educativ!

✶ caleidoscop ✶

Prezintă soluţii practice şi răspunde la cele mai diferite probleme pe care le întâmpinăm zilnic în preocupările noastre pentru îmbunătăţirea şi înfrumuseţarea vieţii.

Redactor: **Iulia Cheşu**
Tehnoredactor: **Eugenia Cernea**

Coperta: **Dumitru Verdeş**
Ilustraţia artistică: **Done Stan**

Editura Ceres
Bucureşti
1990

Nicolae Armeş

ABC-ul Comportării Civilizate

ISBN 973-40-0097-7

MANIERELE SUNT O OGLINDĂ ÎN CARE FIECARE ÎŞI ARATĂ FAŢA

Politeţea a fost şi este indispensabilă fiecărui om, în orice societate. Un proverb indian spune că **„florii i se cere parfum, iar omului politeţe”**. Nu întâmplător, cred, politeţea a fost comparată cu o cheie de aur, care deschide toate porţile. Dar, în acelaşi timp, trebuie avut în vedere şi faptul că excesul de politeţe, de ceremonie, este deseori la fel de prost cotat ca şi lipsa de politeţe. Pentru a ne da seama şi mai bine de importanţa deosebită a actelor de politeţe, aş aminti aprecierea lui La Bruyere: **„Manierele, pe care le neglijăm ca pe nişte lucruri mărunte, fac adesea ca oamenii să te judece în bine sau în rău. O cât de uşoară străduinţă de a avea maniere plăcute şi civilizate te-ar scuti de aprecierile lor nefavorabile”.**

Despre salut

Salutul este prima şi cea mai elementară manifestare de politeţe şi curtoazie faţă de altă persoană. Este larg răspândită, şi apreciată, aşa cum se cuvine, norma de a saluta persoana cunoscută atunci când o întâlneşti. Un proverb românesc grăieşte că „salutul între doi duşmani este primul semn al împăcării”. Iată, deci, sorgintea şi importanţa acestui gest elementar.

„Nicio îndoială că se poate numi amabil acela care văzându-te te salută de la distanţă”.

TEOFRAST *„Caracterele”*

În mimică, în expresia corporală ca şi în ţinută, salutul comportă o serie de nuanţe care pot să-i modifice sau să-i completeze sensul, îmbrăţişând expresia stimei sau a unei obligaţii formale. Bărbaţii salută ridicându-şi pălăria de pe cap, cu circa doi metri înainte, apucând-o de calotă, îndreptându-se cu capul uşor înclinat, privind în ochii persoanei salutate. În acelaşi timp, dacă este cazul, se scoate din gură, cu cealaltă mână, ţigara sau pipa. Nu se salută cu mâinile în buzunar. Salutul cu pălăria se execută întotdeauna cu mâna opusă părţii pe care se găseşte persoana salutată, evitându-se astfel situaţia de a acoperi faţa persoanei salutate cu pălăria.

În cazul când în mâna cu care trebuie executat salutul se duce un obiect greu, se poate saluta cu mâna liberă, ţinând seama însă, în continuare, de cele arătate mai sus, respectiv, de-a nu acoperi faţa persoanei salutate. Dacă

ambele mâini sunt ocupate se acceptă salutul prin simpla înclinare a capului. Dacă bărbatul are pe cap căciulă, bască sau şapcă cât şi în cazurile când este fără pălărie, salutul se face printr-o înclinare a capului, însă ceva mai pronunţată.

„Bună ziua căciulă, că stăpânul n-are gură!”
Proverb românesc

Este indicată, de asemenea, schiţarea intenţiei de a scoate căciula, basca sau şapca, apucându-i marginea cu degetele. Acestea se vor scoate de pe cap, dacă persoana salutată, mai în vârstă sau superioară în grad, se opreşte pentru a se întreţine cu cel salutat.

Trebuie evitate înclinările exagerate ale coloanei vertebrale. „Gradul” de înclinare este totdeauna în funcţie de persoana căreia îi este adresat salutul, exagerarea însă poate fi defavorabilă atât pentru persoana salutată, gestul putând fi interpretat ca batjocură, cât şi pentru cel care salută, salutul fiind apreciat ca o dovadă de linguşire sau lipsă de personalitate.

Răspunsul la salut este obligatoriu. Femeia răspunde la salut printr-o uşoară înclinare a capului. Înclinarea respectivă nu trebuie făcută în silă. Se recomandă ca răspunsul să fie însoţit de un uşor surâs, dovadă că a recunoscut persoana care a salutat-o. Răspunzând la salutul bărbatului, femeia îl poate reţine pe acesta pentru a schimba cu el câteva cuvinte. Nu se cuvine însă ca un bărbat să reţină o femeie pe stradă, cu excepţia acelor cazuri când relaţiile dintre ei sunt colegiale. Dacă cei care

se salută se opresc, iar femeia este însoţită de o persoană necunoscută partenerului, trebuie făcute prezentările de rigoare. Bărbatul însoţit de o femeie va căuta să evite situaţia de a reţine o cunoştinţă pe stradă. Dacă totuşi este nevoit să facă acest lucru, va prezenta neapărat persoanei care îl însoţeşte cunoştinţa reţinută. În niciun caz nu se cuvine să fie lăsată o femeie singură, în stradă, pentru a aborda o altă persoană.

Când nu avem o memorie vizuală prea bună, întotdeauna este mai bine să ne înclinăm în faţa persoanei, a cărei figură ne este familiară, decât să riscăm a ignora o cunoştinţă. Lipsa de atenţie constituie un act de nepoliteţe.

„Oamenii sunt atât de plini de sine, încât toate sunt în funcţie de ei; le place să fie văzuţi, arătaţi şi salutaţi chiar şi de necunoscuţi”.

LA BRUYERE, „*Caracterele”*

Este bine să reţinem că:

- Bărbaţii salută primii femeile.
- Tinerii salută pe cei mai în vârstă.
- Subalternii salută pe superiorii în grad.
- Noii veniţi salută pe cei deja prezenţi.
- Elevii şi studenţii salută cadrele didactice.
- Persoanele din maşină salută pietonii cunoscuţi.
- Persoana pe lângă care treci este salutată.
- Femeia însoţită de un bărbat salută pe cea care merge singură.
- Prima salută persoana cea mai politicoasă.
- Oamenii bine crescuţi se salută reciproc, simultan.

Bărbatul îşi scoate pălăria şi o ţine în mână:

- Când intră cu o femeie în lift, într-un bloc, hotel sau orice clădire care serveşte drept locuinţă; pe coridor sau pe scări el şi-o pune din nou pe cap.
- Când se opreşte pe stradă pentru a vorbi cu o femeie; dacă bărbatul îşi va continua drumul împreună cu femeia, el îşi va pune pălăria pe cap. În timp ce stau de vorbă, pe stradă, bărbatul trebuie să fie descoperit şi de asemenea, să nu fumeze.
- Bărbatul se descoperă, când se cântă imnul naţional al unei ţări.
- Bărbatul se descoperă în faţa unui cortegiu funerar; (şoferii - bărbaţi sau femei - aprind luminile de poziţie ale vehiculelor).
- Bărbatul se descoperă şi ori de câte ori spune „scuzaţi”, „mulţumesc”, cât şi atunci când vorbeşte cu
  o femeie sau se adresează acesteia într-o problemă.

„Îndeosebi trebuie să arătam respect şi stimă bătrânilor, femeilor, celor pe care îi disting virtuţile, talentele, funcţiunile ce împlinesc”.

PAUL DOUMER, *„Cartea copiilor mei”*

Un bărbat se ridică în picioare:

- Întotdeauna când intră în cameră o femeie. În localurile publice, bărbaţii nu se ridică în picioare pentru fiecare femeie care pare că se apropie.

- Atunci când o femeie se adresează unui bărbat sau când îi răspunde, acesta se ridică în picioare.
- Când o femeie intră în biroul unui bărbat în probleme de serviciu, el trebuie să o primească în picioare, să-i ofere un scaun, şi să nu se aşeze înainte de a se aşeza ea.
- Când ea se ridică să plece, el trebuie să se ridice imediat, să stea în picioare atâta timp cât stă ea – indiferent cât ar sta – şi apoi să o conducă până la uşa pe care el i-o va ţine deschisă.
- În cazul întâlnirii cu o persoană cunoscută, pe care nu dorim totuşi să o salutăm, eschivarea trebuie făcută cu tact. Dacă distanţa permite, este recomandabilă ocolirea acesteia. Dacă întâlnirea este inevitabilă, un salut scurt, pur formal, pare a fi cea mai bună soluţie.

Se salută, de asemenea, la intrarea într-un birou, restaurant, compartiment de tren, sală de aşteptare, magazin mic sau lift. Nu se salută persoanele necunoscute la intrarea într-un magazin mare, autobuz, tramvai, oficiu poştal sau gară.

În relaţiile de muncă se aplică, de obicei, principiul potrivit căruia sunt salutaţi cei superiori în grad, chiar şi atunci când aceştia sunt bărbaţi. În orice caz, femeile mai tinere salută pe cele mai în vârstă, cu funcţii superioare.

Cum procedează o femeie de vârstă mijlocie când şeful este mai tânăr? Şeful bine crescut va fi cel care o va saluta, procedând aşa cum ar proceda cu o femeie cunoscută. Dacă întârzie să facă aceasta, femeia îl va saluta, fără să considere lipsa salutului din partea şefului ca un afront.

„Societăţile cele mai plăcute sunt acelea unde domneşte între membri o stimă reciprocă”.

GOETHE, *„Maxime şi reflecţii”*

Salutul oral. Când se salută, în funcţie de împrejurări, se poate rosti şi formula: „Bună dimineaţa, bună ziua, bună seara domnule, doamnă”.

De obicei nu se pronunţă numele persoanei care este salutată şi nici titlul acesteia. La întâlnirile oficiale, trebuie pronunţată denumirea gradului. De pildă: „Bună ziua, domnule ministru, director, inspector...”. Constituie un act de impoliteţe abrevierea formulelor de salut ca „B’mneaţa” (în loc de „bună dimineaţa”) sau „B’seara" (în loc de „bună seara”).

Formule ca „Hallo”, „Ciao”, „Servus”, „Adieu” se folosesc până la o anumită vârstă numai între prieteni, dar, în general se recomandă evitarea lor. Scriitorul Petru Vintilă arată, pe drept cuvânt, că: „salutul şi răspunsul la salut sunt ipostaze ale aceluiaşi lucru, în cadrul oamenilor care se cunosc şi se recunosc în mulţime”. Există un mod de a saluta familiar şi colegial şi un altul de a saluta respectuos şi cu toată deferenţa. În unele regiuni din ţara noastră (Banat şi Transilvania) prietenii îşi spun şi în zilele noastre, conform unei străvechi traditii latine: „Servus”!

Între prieteni nu este necesar un protocol prea riguros, dar trebuie evitată orice notă de vulgaritate. Nici chiar cei mai buni amici nu pot pronunţa formele interjecţiilor acute (mă, bre, bă), care rămân vulgare şi se refuză total de către bunul simţ.

Strângerea de mână constituie unul din gesturile tradiţionale umane, simbolizând bunele intenţii, sentimente de prietenie, de cordialitate, de bucurie, nutrite faţă de persoanele întâlnite. Strângerea de mână poate interveni fie când persoanele care s-au salutat se opresc pentru a sta de vorbă sau atunci când continuă drumul împreună, fie cu ocazia prezentării lor.

Spre deosebire de salut, în cazul strângerii mâinii, femeia este aceea care întinde prima mâna, cel mai în vârstă celui mai tânăr şi cel cu grad superior celor cu grad mai mic. Când subalternul se prezintă în faţa superiorului, la chemarea acestuia, este o obligaţie elementară a superiorului ca la salutul prezentat de subaltern să îi întindă mâna. Acest gest impune o comportare corespunzătoare de ambele părţi, astfel:

„Să arătăm după moda şi obiceiurile ţării tot respectul şi stima ce se cuvin rangului şi condiţiei persoanei respective”.

F. LOCKE, *„Câteva cugetări despre educaţie”*

- Mâna se strânge cu capul descoperit, cu o uşoară înclinare a capului şi privind faţa celui pe care îl saluţi.
- Bărbaţii se scoală, în toate împrejurările, pentru a strânge mâna interlocutorilor lor.
- Femeile, în schimb, se ridică în picioare numai atunci când strâng mâna unei persoane mult mai în vârstă sau pe care doresc s-o onoreze în mod deosebit.

Mâna trebuie întinsă hotărât, dar degajată, palma trebuie

să cuprindă întreaga palmă a interlocutorului, strângerea să fie evidentă, scurtă şi nu prea puternică. Acest salut trebuie să emane un sentiment de căldură şi cordialitate, de o parte şi de alta. Femeile mai tinere strâng, de obicei, mâna celor mai în vârstă. Dealtfel, femeile îţi strâng mâna simplu, mai degrabă îşi mişcă mâna decât să o strângă şi apoi îi dau drumul. Este totalmente neindicată întinderea mâinii cu moliciune. Un act de impoliteţe îl constituie şi întinderea sau apucarea numai a câtorva degete. În cazul unei întâlniri în grup, ordinea în care se dă mâna este următoarea: femeile între ele; femeile cu bărbaţii; bărbaţii între ei.

Dacă grupul nu este prea numeros, nu se dă mâna, iar salutul se efectuează numai prin înclinarea capului.

Portul mănuşilor. Femeile nu-şi scot mănuşile decât dacă întâlnirea este fixată dinainte. Bărbaţii se pot saluta şi ei fără să-şi scoată mănuşile. Dacă, însă, unul din ei va scoate mănuşa, atunci şi al doilea trebuie să şi-o scoată neapărat.

Salutând o femeie care îi întinde mâna goală, bărbatul întotdeauna va scoate mănuşa. Dacă are mănuşi prea groase, fără degete, pătate sau murdare de la lucru, atunci trebuie să şi le scoată, chiar dacă femeia îi întinde mâna în mănuşă. Trebuie evitată situaţia de a ţine pe cineva cu mâna întinsă, chinuindu-te să-ţi scoţi mănuşa.

„Respectuosul este întotdeauna vrednic de stimă”.
J. J. O B E R T, *„Cugetări”*

În încăperi, bărbatul nu intră cu mâna dreaptă înmănuşată. Este de preferat ca ea să fie scoasă înainte de

a suna la uşă. Mănuşile se scot în restaurant şi într-o sală de dans (cu excepţia femeilor care poartă mănuşi de bal), dar ele se pot purta în tren, la sport şi pentru condusul maşinii. La teatru, ca şi la toate manifestările publice care au loc în săli, bărbaţii îşi vor scoate mănuşile, în timp ce femeile, dacă doresc, pot să le păstreze. La o invitaţie, la masă, nu se intră în sufragerie cu mănuşile în mână. Constituie greşeli: sărutul mănuşii, sărutul mâinii peste un scaun sau masă, sărutul mâinii în mod mecanic sau afectat, ca şi sărutul mâinii numai la unele din femeile care se află împreună.

„Toate popoarele civilizate au respectat femeia”.
J.J. ROUSSEAU, *„Emil”*

Sărulul mâinii. Sărutul mâinii constituie un act de curtoazie, numai dacă este făcut cu discreţie.

Femeia întinde mâna bărbatului care o salută. Acesta o prinde cu vârful degetelor, se apleacă asupra ei şi îşi lipeşte buzele de mână sau, şi mai bine, simulează acest lucru, oprindu-se la câţiva milimetri de aceasta. Copiii nu trebuie să sărute mâna nimănui. Părinţii nu trebuie să-i înveţe acest lucru, iar mătuşile n-ar trebui să le pretindă aşa ceva. Cu ocazia unei despărţiri pentru o perioadă mai îndelungată, cât şi cu prilejul revederilor din gări, aeroporturi şi chiar pe stradă, sărutul pe obraz, cu condescendenţa necesară, mi se pare admisibil, mai ales între persoanele apropiate.

CĂMINUL FACE OMUL

În sânul familiei învăţăm primele norme de comportare, trecem prin momente din cele mai dragi, mai vesele ori mai triste. Totodată căminul este cel mai bun lăcaş de învăţare a comportării civilizate. Nu întâmplător se spune despre omul care nu se comportă aşa cum trebuie că îi lipsesc cei şapte ani de acasă.

Rolul educaţiei primite în familie capătă, aşadar, cea mai mare importanţă, căci aceasta influenţează nu numai spiritul şi manierele, ci şi caracterul.

Să veghem deci ca atitudinea, comportarea noastră, să fie totdeauna cea cuvenită în acest lăcaş sacru – căminul.

Despre ţinută

O ţinută frumoasă se dobândeşte, în primul rând, practicând sistematic şi corect gimnastica, eventual un alt sport. Nu strică, mai ales atunci când se constată unele deficienţe la acest capitol, să facem exerciţii sub îndrumarea specialiştilor. „Gârbovirea timpurie a unor tineri înalţi, care nu ştiu să-şi ţină drept capul şi şira spinării

creează o imagine penibilă. Sfatul mamei: „nu sta cocoşat!” e bine să nu fie uitat nici la vârsta când ai nepoţi ori strănepoţi.

Mersul trebuie să constituie o armonie de mişcări pe care le face un om sigur, degajat, păşind cu capul sus, chiar şi atunci când este îngândurat. Ştim să mergem de la un an, dar nu strică dacă învăţăm şi la 50 de ani. Lungimea pasului trebuie corelată cu înălţimea. Omul scund care vrea să-şi dea importanţă prin paşii uriaşi pe care îi face, devine ridicol. Aceeaşi impresie nefavorabilă produc şi persoanele înalte care exagerează mergând cu paşi mici. Talpa se orientează puţin în exterior, pentru a călca uşor şi elastic. Se înşeală cel care vede eleganţă în zgomotul paşilor grei cu care calcă.

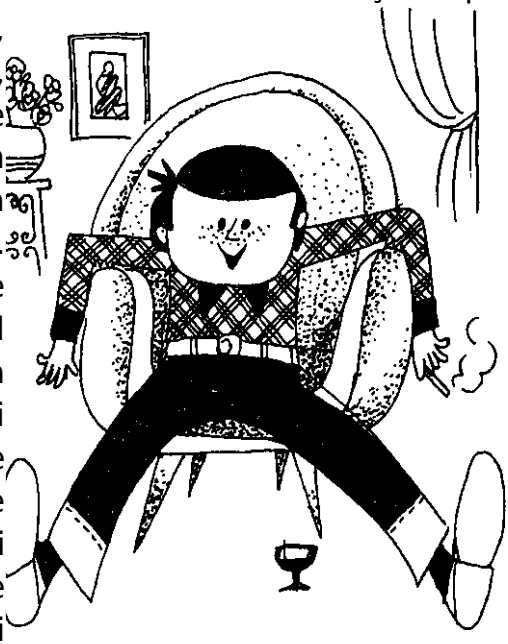

„Frumosul este simbolul binelui moral”.
K A N T, *„Critica raţiunii”*

Umerii şi braţele nu trebuie balansate, dar nici lăsate să se mişte de parcă ar atârna de corp. Mişcarea mâinilor trebuie să fie naturală, degajată, coordonată cu ritmul mersului. În niciun caz mâinile nu trebuie „ascunse” în

buzunarele pantalonilor. Se admite mersul cu mâinile în buzunarele pardesiului, atunci când acestea nu au o croială oblică.

Până şi felul cum stăm pe scaun sau într-un fotoliu vorbeşte despre noi. Ce spunem despre un om aşezat la o masă sau într-un autobuz cu picioarele larg desfăcute, cu abdomenul scos şi cu capul pe piept, ori lăsat într-o parte? Cred că nu ne lasă o impresie prea plăcută. Deseori, tinerii iau câte o poză de nonşalanţă, cu picioarele aşezate în cele mai năstruşnice feluri, trântindu-se pe scaune sau în fotolii de parcă ar vrea să intre cu ele cel puţin doi metri sub pământ. Luând loc pe scaun, pe o canapea sau pe un fotoliu trebuie să veghem ca poziţia noastră să fie cea corectă: nici prea rigidă, nici prea comodă ori neglijentă. Cred că puţini sunt oamenii care au înnăscut darul de-a merge, de-a sta frumos, de-a se mişca. Cei care nu-l au, n-au de ce se ruşina, trebuie să exerseze în mod sistematic aceste deprinderi. Să nu ne mire deloc faptul că printre probele de admitere în diplomaţia americană figura, odinioară, şi mersul pe jos ori aşezatul pe scaun.

Aşa cum învăţăm să vorbim din cea mai fragedă copilărie, se cuvine să ne formăm, la un nivel corespunzător, şi obişnuinţa de a sta corect.

Putem sta picior peste picior? Se poate, cu condiţia să nu lăsăm o impresie neplăcută. Trebuie să spunem că persoanelor grase nu le stă prea bine, iar tinerele care poartă fustă mini pot renunţa de-a sta în această poziţie.

Cu picioarele larg desfăcute poţi sta numai când eşti în pantaloni. Femeile pot încrucişa partea de jos a picioarelor, încât rochia să poată acoperi cât mai mult piciorul.

Aşezându-ne sau sculându-ne, trebuie să o facem cu eleganţă, fără zgomote şi scârţâituri. Acelaşi lucru este valabil şi când ne mutăm dintr-un loc într-altul.

— Trebuie să ducem scaunele la locul lor? Nu-i obligatoriu; dovedim politeţe faţă de gazde dacă le aşezăm de unde ne-au fost aduse, cu condiţia să facem acest lucru discret, dacă-i posibil pe neobservate. Pernele şifonate de pe scaune ori fotolii le putem îndrepta uşor, fără a le bate ori aranja în mod ostentativ.

„Deprinderea firii se face departe de cele rele ca să nu te înveţi cu ele”.

Proverb românesc

Gesturi lipsite de eleganţă:

- A arăta cu degetul un obiect şi mai ales o persoană.
- A folosi unghiile drept scobitoare.
- Introducerea degetului în nas ori, atunci când se numără bani, file etc., în gură.
- Trosnitul degetelor
- A ridica pantalonii în faţa unei persoane.
- Ştersul pantofilor pe manşeta pantalonilor.
- Trântitul uşilor este unul din gesturile cele mai nepoliticoase. Uşa trebuie bine ţinută şi închisă cu mare atenţie, chiar şi atunci când ne grăbim. După o dispută, trântitul uşii nu poate fi un argument, ci un gest de agresivitate, un semn de jignire. Se recomandă să te porţi cu uşa ca şi când ar fi cel mai fragil obiect din lume, indiferent unde te afli: acasă, la serviciu, în autobuz, în tren, în magazin, la cinema et

c.

- De asemenea, lovitul cu pumnul în masă nu constituie un argument, ci doar un gest vulgar. Cu siguranţă că pe nimeni nu convinge.
- Aşezatul picioarelor pe masă sau pe birou poate asigura o anumită relaxare. Bărbaţii pot sta într-o astfel de poziţie, atunci când sunt singuri în cameră şi când masa sau biroul este proprietatea lor. În multe ţări europene, întinsul picioarelor pentru relaxare pe un birou sau pe o masă străină poate fi cotat nu numai drept nepoliticos, ci pur şi simplu o dovadă a lipsei de bun simţ.
- Nu este recomandabil ca femeile să se machieze în compania altor persoane. Machiatul este o chestiune intimă a fiecăreia, pe care nu trebuie să o ştie nici prietena si nici soţul.
- Mâinile trebuie „lăsate în pace”. Nu este recomandat să pipăim cu ele nici cravata, nici frizura, nici nasturii şi nici reverele de la hainele interlocutorilor.
- Gesturile pe care le facem cu mâna trebuie să fie stăpânite şi să aibă un anumit scop. Până şi actorii în teatrul modern, nu mai exagerează în gesticulaţie.
- Nu se stă pe speteaza fotoliului, a canapelei sau a scaunului.
- Căscatul în prezenţa unor persoane străine este inad misibil.

„Nicio calitate nu va aduce unui om atâţia prieteni, ca admiraţia sinceră a calităţilor altuia. Lucrul acesta dovedeşte mărinimie, cinste, blândeţe şi recunoaşterea bucuroasă a meritului”.

S. J O H N S O N, *„Sentinţe”*

- Când tuşim mai încet, întoarcem capul într-o parte. În restul cazurilor **neapărat** ducem batista la gură.
- Femeile nu trebuie să se joace cu inelele, colierele, încuietorile genţilor, să răsucească şuviţe de păr pe degete etc.
- Nu trebuie să ne jucăm cu bricheta interlocutorului sau cu alte bibelouri dintr-o casă străină.
- Nu împletiţi franjurii feţelor de masă.
- Nu este elegant să stăm cu spatele la persoanele care se află în jurul nostru într-un grup mai restrâns.
- Scărpinatul în cap face parte din gesturile urâte.
- Constituie o greşeală trosnitul degetelor ori fredonatul unor melodii când nu este cazul.
- În timpul unei conversaţii nu se dă din umeri.
- Propriile afirmaţii nu le încheiaţi cu râsete chiar şi atunci când spuneţi o glumă.

Despre cunoştinţă

Să facem cunoştinţă nu-i uşor. Normele mai vechi interziceau să abordezi direct pe cineva, ci numai prin intermediul unei cunoştinţe comune. Rămâne, în

continuare, elegantă această modalitate, dar se poate face cunoştinţă în unele cazuri şi prezentându-te singur, într-un mod decent, cât mai politicos: „M-aş bucura dacă am putea face cunoştinţă. Sunt George Ionescu...". În cazul tinerilor, este bine ca bărbatul întâlnind „incidental" de câteva ori o fată să o salute politicos.

La rândul lor, fetele nu trebuie să accepte, cu prea mare uşurinţă, orice propunere de-a face cunoştinţă, ci numai atunci când consideră că este un băiat serios, politicos, bine crescut. În orice caz, important este cu cine facem cunoştinţă şi nu unde facem cunoştinţă.

„Omul în lume s-a născut, ca cu lumea să trăiască...".

IORDACHE GOLESC U, *„Povăţuiri, cuvinte adevărate"*

Fata poate propune unui băiat să facă cunoştinţă? E bine să folosească un pretext pentru a-i pune o întrebare ca să „intre în vorbă". Fie că îi cere un sfat, fie că-i cere să-i facă un mic serviciu. Fără îndoială că acesta, dornic de-a se impune, va răspunde cu promptitudine si amabilitate la dorinţa fetei.

Despre sărbătoriri şi felicitări

Sărbătorile constituie un bun prilej pentru a-ţi manifesta, printr-o felicitare, sentimentele de stimă şi respect pe care le nutreşti faţă de o terţă persoană, faţă de familia acesteia. Felicitările pot fi scrise pe cartoane special

tipărite, dar tot la fel de elegant este să înaintezi şi o scrisoare. Cunoştinţelor apropiate le putem adresa felicitări telefonic, eventual le putem face o vizită la domiciliu, anunţându-ne în prealabil. E bine ca persoanele tinere să facă vizite rudelor mai în vârstă. În întreprinderi, de sărbători, salariaţii se felicită reciproc.

Ziua de naştere se sărbătoreşte de obicei în familie. Felicităm pe cei care ţin la aceasta. Plăcut este să adresăm o scrisoare sau o telegramă. De data aceasta să nu ne enumerăm printre cei care „abuzează” de telefon. Nu se merge neinvitat la o petrecere organizată cu acest prilej. De regulă, se obişnuieşte cu această ocazie să oferim o mică atenţie, un dar. Se recomandă de obicei florile, dar nu în toate cazurile sunt suficiente.

Dacă sunt frumos împachetate, florile pot fi oferite în hârtie, mai ales când aceasta este transparentă. Buchetul se oferă cu floarea în sus. Nu trebuie să ne facem o problemă când florile sunt în ghiveci. La flori ataşăm scrisoarea de felicitare.

Este bine să reţinem că:

- Unui bărbat în vârstă i se pot oferi flori. În niciun caz

tinerilor. Nu se oferă daruri scumpe. Putem oferi lucruri mai preţioase rudelor celor mai apropiate. Sunt de părere că cel mai plăcut este să oferim ceva lucrat de noi (şervete, mănuşi, fular, cravată).

- În niciun caz să nu oferim vieţuitoare, fără a întreba, în prealabil, pe cel pe care vrem să-l „fericim”, dacă îi surâde un asemenea dar, respectiv dacă dispune de condiţiile necesare pentru a ţine un papagal, sticlete, câine, pisică sau alt animal pe care vrem să-l oferim.
- Etichetele de pe cadouri pe care sunt tipărite preţurile se îndepărtează.
- Cartea poate fi oferită cu dedicaţie, mai ales atunci când credem că lucrarea respectivă îi lipseşte persoanei. Preţul cărţii nu se şterge.
- Pentru o persoană apropiată, de comun acord cu ea, îi putem cumpăra cadoul care îi place sau care îi face trebuinţă.
- Persoana care primeşte darul mulţumeşte, şi în prezenţa celui care îl oferă, îl despachetează exprimându-şi deschis bucuria.
- Florile se pun imediat în apă. Este nepoliticos să tratăm cu indiferenţă darul primit. Dacă remarcăm cumva vreun cusur nu vorbim despre aceasta.
- Dacă darul primit nu ne place, nu lăsăm nici cea mai mică urmă de nemulţumire.
- Când primim un dar prea costisitor, ştiind că nu meritam o atenţie atât de mare din partea persoanei respective, putem spune: „Vă mulţumesc mult, nu-i politicos să vă refuz, dar credeţi-mă că mă simt jenat să primesc un dar atât de scump…”

- Subliniez că nu-i politicos să refuzăm darul oferit, putem face acest lucru prin poştă, cunoscut fiind că acest gest ar putea pune capăt relaţiilor noastre cu persoana respectivă.

În afara cuvintelor de mulţumire, este plăcut să folosim darul primit, pe cât posibil, imediat.

Mulţumiri pentru felicitările adresate de ziua de naştere putem adresa verbal, telefonic ori în scris. Este bine să învăţăm copiii să sărbătorească zilele de naştere ale părinţilor, ziua internaţională a femeii, ziua învăţătorului et c.

„Există trei feluri de iubiri fireşti faţă de părinţi: cea mai înaltă este de a-i ajuta, a doua de-a nu-i supăra şi ultima de a-i suporta”.

Proverb chinezesc

Căsătoria (nunta). Poate fi organizată într-un cadru restrâns, cu familia şi câteva cunoştinţe, ori într-un cadru mai larg. În primul caz, este recomandabil ca tinerii căsătoriţi să anunţe cunoştinţele de căsătoria lor post factu m.

În eventualitatea că se organizează o nuntă într-un cadru mai larg, invitaţiile se transmit cu două săptămâni mai înainte, precizându-se data, ora şi locul unde va avea loc. Persoanele la care ţinem mult să participe sunt invitate şi personal de cineva din familie care întreţine relaţii mai apropiate cu acestea.

Dacă persoanele invitate nu participă, la data respectivă e bine să trimită o telegramă de felicitare pe adresa

tinerilor, când sânt cunoscuţi amândoi, ori pe numele celui cunoscut.

Verighetele se cumpără de către ginere, care oferă miresei si buchetul de flori de nuntă.

Persoanele care participă la căsătoria civilă felicită pe tinerii căsătoriţi după terminarea ceremoniei.

Fiecare persoană strânge mâna sau se îmbrăţişează cu ambii tineri, chiar dacă cunoaşte numai pe unul din ei.

La nuntă se invită, în funcţie de posibilităţile financiare şi de condiţiile pe care le putem oferi pentru desfăşurarea ei, rudele şi cunoştinţele mai apropiate. Cheltuielile sunt acoperite, în principiu, de ambele familii.

„Orice tineri care se căsătoresc, el şi ea ar trebui să intre în căsătorie cu credinţa că din toată omenirea numai urmaşii lor sunt destinaţi să ducă mai departe viaţa pe pământ”.

LUCIAN BLAGA, *„Discobolul, aforisme şi însemnări”.*

Persoanele invitate la nuntă trebuie să aducă ceva în dar. În mod tradiţional se oferă lucruri utile pentru noua gospodărie. Nu este obligatoriu să ducem un dar scump decât, eventual, din partea familiei. Dacă darul este mai voluminos, poate fi trimis în ajunul nunţii acasă; cele mai mici se oferă la venire. Colegii sau colegele de muncă pot oferi tinerilor căsătoriţi un dar comun, care ştiu că aceştia şi l-au dorit. Pentru un astfel de cadou se mulţumeşte fiecăruia în parte. Pentru cadourile primite prin poştă trebuie mulţumit printr-o scrisoare, pe cât posibil, în decurs de-o săptămână. La nuntă, femeile invitate nu se îmbracă

în alb, ştiind că acesta este privilegiul miresei, indiferent dacă ea se va îmbrăca sau nu în alb. În rochie neagră nu se obişnuieşte, în orice caz, niciuna din mame nu-şi va pune o asemenea rochie. Pentru bărbaţi, cel mai indicat este să se îmbrace în costum de sărbătoare sau de seară.

E plăcut şi se recomandă, mai ales pentru cei care provin din mediul sătesc, să-şi facă nunta după datinele vechi care mai dăinuie pe meleagurile respective. Opţiunile noastre trebuie să meargă totuşi spre îmbinarea armonioasă dintre modern şi tradiţie.

Înmormântarea (condoleanţe). Familia apropiată şi prietenii se încunoştiinţează verbal sau telefonic. Persoanelor apropiate din alte localităţi li se telefonează. Se poate, de asemenea, da publicităţii, un ferpar, în ziare. Cel care a fost încunoştiinţat prin poştă trimite o telegramă de condoleanţe. Cunoştinţele apropiate, chiar dacă n-au fost încunoştiinţate vor trimite telegrame de condoleanţe, atunci când au aflat despre acest lucru pe altă cale sau din ziare. Prietenii apropiaţi şi rudele care locuiesc în alte localităţi, care nu pot participa la înmormântare, trimit scrisori de condoleanţe.

Înainte de înmormântare vizitează familia numai persoanele cele mai apropiate. La înmormântare participă cine doreşte. La o asemenea ocazie nu se trimit invitaţii. După ceremonia înmormântării cunoştinţele se apropie de familia defunctului sau defunctei pentru a le strânge mâna (pot să nu spună nimic).

„Un om supărat aşteaptă totdeauna ceva din parte-ţi: vezi dacă nu i-l poţi da”.

N. I O R G A, *„Cugetări”*

Organizarea unei mese după înmormântare nu este obligatorie. Trebuie avut însă grijă ca persoanele din alte localităţi, care au venit special la înmormântare, să fie invitate la masă şi să se odihnească, dacă este posibil, înainte de călătorie. Este bine să se răspundă la scrisorile de condoleanţe, dacă nu individual, printr-un anunţ în ziare. La înmormântarea unui membru al familiei ne îmbrăcăm în negru. Dacă nu avem haine negre, se pune o panglică neagră la mână sau la reverul hainei.

Rămâne la latitudinea fiecărei persoane, în parte, cât timp să poarte doliu.

ÎN POLITEŢE EXISTĂ FARMEC ŞI FRUMOS

„De ce să vedem în politeţe doar tact social, doar ştiinţa relaţiilor, doar talentul de-a debita mai mult sau mai puţin ipocrit tot felul de complimente! Politeţea nu este numai o pantomimă graţioasă. Ea este expresia unei anumite delicateţi sufleteşti, un fel de a te mişca, de a vorbi, de a comunica al unui om care trăieşte într-o umanitate superioară. Un mod de a reacţiona împotriva grosolăniei, împotriva gândirii triviale”.

ECATERINA OPROIU, *„Cartea fetelor”*

Strada

Pe stradă, un om civilizat, nu face murdărie, nu scuipă, nu arată cu degetul. Nu strigă la copii, nu cheamă pe nimeni pe nume, nu se opreşte în mijlocul trotuarului ca să discute cu cineva, nu merge pe partea stângă a fluxului de pietoni, nu mănâncă seminţe. Omul secolului al XX-lea nu se împinge, nu dă din coate pentru a-şi face loc la o vitrină, unde şi-aşa poate ajunge, căci cei interesaţi nu o vor admira la infinit.

„Cât timp sântem printre oameni să ne purtăm omeneşte”.

SENECA, „Despre mânie”

Pe stradă nu se întoarce capul după persoanele care au trecut. Bărbatul nu se uită după femei şi aceasta cu atât mai mult când se află în compania altei femei. Pe străzile cu o circulaţie intensă, se traversează numai prin locurile anume rezervate acestui scop, în niciun caz nu traversează strada fără să se uite, mai întâi în stânga şi apoi în dreapta, pentru a nu pune şoferii autovehiculelor într-o situaţie neplăcută şi propria persoană în pericol. Oprind o cunoştinţă pe stradă nu o întrebăm „încotro mergi?”. Cunoştinţa care este în compania unei femei sau a unui bărbat necunoscut nu trebuie reţinută. Pe stradă, femeia merge în dreapta bărbatului. Partea dreaptă, „locul de onoare”, aparţine persoanei mai importante, mai în vârstă.

Mergând în trei, locul de onoare se află la mijloc. Este posibil ca atunci când un bărbat merge cu două femei de aceeaşi vârstă, bărbatul să meargă la mijloc. Tot la fel, mergând mama, fiica şi ginerele, acestuia i se poate oferi locul din mijloc, soacrei locul din dreapta şi fetei locul din stânga. Poate fi folosită şi prima regulă: soacra în mijloc, fiica în dreapta şi ginerele în stânga. În grup de câte patru nu se merge niciodată! În grupul format din două perechi căsătorite se indică ca femeile să meargă de braţ, având pe soţul colegei în faţă sau în spate. Grupul de cinci persoane se împarte într-o pereche şi trei persoane, pentru a nu rămâne o persoană singură. Până la maturitate copilul merge în dreapta mamei. După aceea va merge în stânga. Tatăl va ţine fiica în stânga întotdeauna, în locurile aglomerate sau strâmte bărbatul invită femeile în faţă. Dacă însă trecerea este grea sau nesigură (aglomeraţie

prea mare, trecere periculoasă etc.), bărbatul merge în faţă, pentru a întinde femeii mâna să o ajute.

Dealtfel, bărbatul trebuie să ajute întotdeauna femeia ducându-i pachetul mai greu pe care aceasta îl are asupra ei, ori valiza. Dacă soţul face împreună cu soţia cumpărături, bărbatul va duce sacoşa. Atunci însă când un bărbat întâlneşte o cunoştinţă venind de la târguieli, nu trebuie să insiste pentru a-i lua sacoşa din mână.

„Cu duşmanii, cu prietenii, cu cunoscuţii, cu străinii, cu femeia sau cu iubita – bagă de seamă ce vorbeşti şi cum vorbeşti, când şi cum îi frecventezi, cum te arăţi vesel, trist, tăcut ori vorbăreţ”.

G. IBRAILEANU, *„Prin viaţă”*

Nu se obişnuieşte ca bărbatul să ducă unei femei geanta sau umbrela închisă. Aceasta nu trebuie, la rândul ei, să-i dea balonul sau jacheta pe care o poartă pe mână. Se face acest lucru doar în afara oraşului. Pe vreme de ploaie, dacă bărbatul nu are umbrelă, o poate purta pe cea a femeii, dacă vrea să nu se ude. Dacă nu-i pasă de ploaie, femeia poate să-şi ducă singură umbrela. Cum se

duce umbrela? Femeile poartă umbrela închisă, agăţată pe mână de şnurul sau lănţişorul cu care este înzestrată. Bărbatul o poartă agăţată de braţul stâng, sau o duce în mâna dreaptă ca pe un baston. Purtatul umbrelei în chip de „suliţă” nu numai că nu este elegant, dar e şi periculos. De asemenea, trebuie să fim atenţi când purtăm umbrela deschisă ca să nu lovim pe cineva în cap, să nu o agăţăm de ochelarii cuiva. Umbrela este un obiect care trebuie purtat cu grijă, pentru a nu deranja pe nimeni cu ea.

Pe stradă nu se mănâncă. Persoanele tinere (copiii) pot consuma în mers covrigi, fructe, îngheţată sau alte produse alimentare, care se vând pe tejghele aranjate pe trotuare. Este interzisă aruncarea pe jos a cartoanelor sau a hârtiei în care au fost împachetate produsele respective.

Persoana care tine la prezenţa sa se poate opri în fata chioşcului, sau pe o oancă în parc, până termină de consumat produsul pe care a dorit să-l servească pe stradă.

Ţinuta vestimentară

Ţinuta vestimentară are o importanţă deosebită în societate. Nu trebuie socotiţi pedanţi cei care acordă importanţa cuvenită acurateţei îmbrăcămintii şi modului în care se prezintă în diferite împrejurări. Haina trebuie să ne reprezinte, de aceea trebuie să ne îmbrăcăm totdeauna aşa cum se cere şi cum se cuvine. Moda trebuie să meargă mână în mână cu bunul gust, adică să ne îmbrăcăm în primul rând cu ce ne stă bine şi nu neaparat cu ceea ce este la modă. Numai în acest fel putem vorbi de eleganţă şi

rafinament în îmbrăcăminte.

„Moda este un cuvânt pe care trebuie să-l pronunţăm cu mai multă încredere şi seriozitate, spunea publicista Ecateri na Oproiu. Pentru că moda este sau poate să devină unul din actele de libertate ale omului. Un domeniu unde se poate manifesta din plin independenţa, capacitatea de alegere autonomă, ca în amor sau în creaţia artistică.

Iniţial, moda a apărut ca un îndreptar pentru oamenii mărginiţi (…) "

Moda viitorului tinde să se emancipeze de sub presiunea şablonului public. Casele de modă contemporane acordă tot mai mult fiecăruia dreptul de a-şi exprima personalitatea.

Preferi fusta mini, midi sau maxi – poţi opta fără să fi demodată. Stilul „gipsy” coexistă cu genul „Charleston”, cu taioarele sobre tip 1940 sau cu moda încărcată folcloric a anilor ’30. Lupta actuală în modă se dă pentru sinceritate. Sunt oameni care au o nevoie sinceră de violenţă cromatică. Ai bucuria roşului, a portocaliului? Ei bine, lasă femeia care are această bucurie să fie ca o portocală, iar aceea care are plăcerea culorilor discrete să se arate asa cum este, să fie pastelată!

Eleganţa înseamnă alegerea unor materiale de bună calitate, croite şi cusute în aşa fel încât să cadă decent pe corp, să corespundă nevoilor muncii noastre.

„Mănâncă pentru plăcerea ta, dar îmbracă-te pentru plăcerea altora”.

B. F R A N K L I N *„Almanahul sărmanului Richard”.*

Pentru ţinuta vestimentară de zi (oraş), femeilor le

recomandăm:

— rochie scurtă de sezon, deux-pieces sau taior, din materiale şi culori potrivite sezonului. Menţionăm că ziua nu se îmbracă rochii din materiale lucioase, lame sau dantelă;

— mănuşi simple şi pălărie, asortate cu îmbrăcămintea;

— poşetă obişnuită de culoare asortată cu îmbrăcămintea, în special cu pantofii;

— pantofi de zi cu tocuri joase, de culoare asortată cu îmbrăcămintea;

— accesorii discrete; în timpul dimineţii şi după amiază, până la orele 18, nu se poartă bijuterii de preţ;

— palton, pardesiu sau haină de blană, după sezon.

Pentru ţinuta vestimentară de zi (oraş), bărbaţilor le recomandăm:

— costum (haină şi pantalon) de aceeaşi culoare, de croială obişnuită; pe timpul verii culoarea poate fi deschisă;

— cămaşă albă sau în dungi de culoare asortată cu costumul; în ultima vreme cămăşile colorate sunt la modă, ceea ce impune de asemenea o atenţie deosebită pentru a le asorta cu costumul şi cravata;

— vestă, pe timp răcoros, de aceeaşi culoare sau asortată cu costumul;

— cravată, ciorapi şi pantofi asortaţi la culoarea costumului;

— mănuşi numai când se poartă şi pălărie.

„Haina, este, oarecum, corpul omului, şi ne dă o idee despre înclinarea sufletească, la toate acestea nu poate fi supusă la reguli fixe pentru că nu toată lumea are aceeaşi stare materială, acelaşi rang; ceea ce este potrivit sau nu diferă după ţări; gusturile n-au fost aceleaşi în toate timpurile.”

ERASM, *„Buna cuviinţă pentru copii”*

Ţinuta vestimentară de seară a bărbaţilor se compune din:

— costum de culoare neagră sau închisă, cu pantaloni şi vestă de aceeaşi culoare (stofă uni sau cu dungi discrete din acelaşi fir);

— cămaşă albă;

— cravată argintie sau asortată la culoarea costumului;

— ciorapi negri;

— pantofi negri – şevro sau box – cu talpă subţire, neperforaţi şi fără modele;

— mănuşi, când se poartă şi pălărie;

— palton sau pardesiu când este cazul (totdeauna cu mănuşi).

Menţionăm că prin „culoare închisă” se înţelege bleumarin sau grifer, ambele apropiate de negru.

„Haina mai mult e privită, Decât persoana cinstită”

A N T ON P A N N, *„Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea”*

Ţinuta de sport sau călătorie pentru femei:
— fustă largă sau pantalon cu bluză sport;
— ciorapi de calitate mijlocie;
— încălţăminte solidă cu toc jos.
Ţinuta de sport sau călătorie pentru bărbaţi:
— costum sport sau haină sport cu pantaloni uni;
— cămaşă sport;
— încălţăminte solidă.

Ţinuta de ceremonie sau ţinuta specială variază de la o ţară la alta, observându-se tendinţa de renunţare la îmbrăcămintea clasică de mare ceremonie şi anume: smoki ng, jachetă şi frac. Menţionăm că la orice acţiune protocolară trebuie respectată ţinuta indicată pe invitaţie.

În multe ţări la ţinuta de ceremonie se foloseşte haina neagră.

Menţionăm că excesul de bijuterii la femei trădează lipsa de bun gust ori dorinţă de epatare şi nu eleganţă.

„Să fii la îmbrăcăminte frumos, dar nu sclivisit, a te îmbrăca frumos înseamnă demnitate; a te împopoţona înseamnă afectare.”

I S O C R A T E, *„Sfaturi către Demonicos”*

Forma şi mărimea cerceilor, inelelor sau mărgelelor trebuie să fie în armonie cu înălţimea şi talia persoanei respective. Cercei prea mari sau mărgele groase, atârnând până aproape de talie, sunt nepotrivite pentru o femeie de statură mică. De asemenea, nu se poartă o bijuterie de aur alături de una de argint sau inel şi cercei, fiecare din ele cu altfel de pietre preţioase. Bijuteriile veritabile nu se poartă

ziua. Accesoriile feminine artificiale sunt extrem de răspândite şi pot înlocui cu succes pe cele veritabile. Subliniem că recomandările de mai sus pot fi luate drept sugestii decente. Împărtăşesc punctul de vedere al unui artist plastic contemporan care arată că „idealul ar fi să creezi moda, nu să fii la modă”.

„E normal ca tineretul să adere la moda actuală, care promovează culorile vii. Nu resping această modă, cer doar să nu întrecem măsura. De ce să pun şi pantaloni albaştri, şi cămaşă înflorată, şi cravata cu desen, şi ciorapi roşii, şi pantofi galbeni? Un singur element – să spunem o cămaşă sau o cravată frumos colorată – este deajuns ca să marchez faptul că sunt la curent cu moda. Voi asorta totul la acest element, ca să-l pun în valoare. Dacă vreau să atrag atenţia asupra tuturor lucrurilor pe care le port, până la urmă ele se vor anula reciproc”.

Pe stradă. Îmbrăcămintea pe stradă trebuie să fie în primul rând decentă. Extravaganţa şochează pretutindeni, dar mai ales pe stradă. Haina nu se poartă pe braţ sau pe umeri. Trebuie să ne îmbrăcăm în funcţie de anotimp, astfel încât hainele să nu devină o povară. Mănuşile se poartă numai cu palton, pardesiu, scurtă sau trenci, în niciun caz atunci când suntem

îmbrăcaţi doar în costum.

Numai în concediu putem purta sandale fără şosete. Prin oraş pot merge astfel doar persoanele tinere.

Sunt inadmisibile remarcile cu voce tare la adresa trecătorilor – mai ales la adresa femeilor – în legătură cu ţinuta, înfăţişarea, croiala, culoarea veşmintelor etc. Nu se atrage atenţia persoanelor necunoscute asupra unor mici neglijenţe: pardesiu stropit, pălăria într-o parte, fir deşirat la ciorapi etc.

„În omul care se cunoaşte se respectă virtutea, în omul care nu se cunoaşte se priveşte îmbrăcămintea”.

Proverb chinezesc

Trebuie să atragem atenţia semenilor noştri când le este ameninţată viaţa sau ar putea fi supuşi unor mari neplăceri ori necazuri: pot fi loviţi de un autovehicul, au geanta deschisă, le cade ceva din buzunar etc. Sunt prost crescuţi acei băieţi care fluieră după fete sau care le adresează epitete neplăcute.

Cel mai indicat gest din partea unei femei la adresa celor care încearcă să o „agaţe” este de a le arunca o privire rece, indiferentă, grăbindu-şi în acelaşi timp mersul. Nu trebuie să discute, să polemizeze.

Pentru a obţine o informaţie pe stradă, trebuie să-ţi scoţi pălăria şi să întrebi: „scuzaţi-mă, cunoaşteţi, cumva, unde se află strada?...” Indiferent ce răspuns se primeşte se adresează cuvinte de mulţumire. Bărbatul rugat să i se permită să-şi aprindă ţigara va proceda şi mai elegant dacă

îl va servi pe solicitant cu chibrit sau cu bricheta.

Mersul la braţ nu mai este la modă, dar nu poate fi dezavuat. Pentru cei care îl agreează amintesc că este mai frumos când femeia ţine bărbatul de braţ decât atunci când ea este ţinută la braţ de bărbat.

În magazine. Bărbatul îşi scoate pălăria numai în magazinele cu profil mai restrâns, cum ar fi de pildă cele în care deservirea clienţilor este individuală. Se scoate pălăria şi în faţa unui ghişeu, când funcţionarul rezolvă o chestiune mai puţin obişnuită, care necesită un efort în plus dar şi amabilitate din partea acestuia.

În magazinele în care ne scoatem pălăria salutăm şi personalul care deserveşte. Aşa cum din partea personalului de deservire se cere amabilitate şi bunăvoinţă, din partea cumpărătorului se cere politeţe. Cumpărătorul trebuie să ştie ce vrea, să nu aibă pretenţii care nu pot fi soluţionate de personalul de deservire. La casă trebuie să aibă, pe cât posibil, banii potriviţi.

În magazinele cu autoservire, cât şi acolo unde servirea se face direct în stradă, nu se scoate pălăria.

În uşa magazinului se dă prioritate celui care iese, pentru a nu aglomera şi mai mult interiorul prăvăliei.

Politeţea în mijloacele de transport

În tramvai sau autobuz se respectă, de asemenea, anumite reguli de politeţe, în staţie, mai ales la autobuz, ar trebui să se stea la rând. Se practică acest lucru în numeroase ţări. Se dă prioritate, la urcare, persoanelor mai

în vârstă, bărbaţii acordă prioritate femeilor. Când femeia este însoţită de bărbat, aşteaptă împreună până le vine rândul. Femeia nu va căuta să se urce cât mai repede şi să lase bărbatul jos. Dacă va trebui să se urce neaparat, bărbatul nu se va înghesui în faţa altor femei. Un bărbat bine crescut nu ocupă loc în mijloacele de transport în comun, dacă în apropierea lui o femeie stă în picioare. Bărbatul care stă jos cedează locul unei femei care stă lângă el, în picioare.

Obligatoriu se cedează locul femeilor în vârstă, bolnave sau cunoscute. Femeilor tinere şi sănătoase numai din politeţe li se poate oferi locul, fiind o chestiune de amabilitate din partea bărbatului care şi el, la rândul lui, ar putea fi bolnav ori s-ar putea întoarce de la o muncă grea. Femeia căreia i s-a cedat locul trebuie să mulţumească persoanei respective pentru gestul politicos. Cei care însoţesc o persoană mai în vârstă, pentru care nu se găseşte un loc, se pot adresa politicos unei persoane mai tinere pentru a-i ceda locul celei mai în vârstă. Nu-i frumos ca o femeie, căreia i se cedează locul, să aşeze pe el un copil de câţiva ani, care tot la fel de bine ar putea sta şi în picioare.

Femeia nu cedează locul unui bărbat mai în vârstă decât ea, căci acesta s-ar putea simţi eventual jignit. Numai unui bărbat mai în vârstă, membru al familiei, o tânără îi poate ceda locul, de pildă nepoata unchiului, nora socrului etc.

În mijloacele de transport în comun ne comportăm cât mai atent faţă de ceilalţi pasageri: nu împingem, nu dăm din coate, nu ne rezemăm de persoane străine, ne ferim să nu călcăm pe picioare pe cineva, nu ducem în mâini obiecte

care ar putea deranja pe ceilalţi pasageri etc.

De asemenea este neplăcut să fixezi pe cineva cu privirea.

Dacă femeia este însoţită de un bărbat, acesta îşi face primul loc spre ieşire; coboară întâi el, ajutând-o apoi pe femeie.

„Fixează-ţi în minte o regulă şi un ideal de purtare, cărora să te conformezi riguros atât în singurătate cât şi între oameni”.

E P I C T E T, *„Manual”*

În tren. Cel mai indicat este ca în localităţile urbane mari să ne cumpărăm biletul din timp, de la Biroul oficial de voiaj. Să nu venim la gară în ultimul moment, pentru a nu obliga pe cei care aşteaptă la bilete să ne cedeze rândul ca să nu pierdem trenul. Pasagerul bine crescut se prezintă la gară punctual, ceea ce înseamnă cu 10-15 minute mai înainte de plecarea trenului. Păstrează biletul într-un buzunar sau în geantă, la îndemână, să nu fie nevoit să-l caute prea mult timp şi să reţină conductorul pentru aceasta.

Nervozitatea, graba, panica deranjează pe cei din jur, pune în lumină proastă pe cel care n-a ştiut să-şi dozeze timpul pentru plecare, pe individul care n-a prevăzut eventualele greutăţi ce le-ar putea întâmpina. Scenele din gările aglomerate, la urcarea în vagoane, oglindesc deseori „gradul” de civilizaţie al pasagerului. Cei mai „capabili” se urcă din mers, cei mai „puternici” calcă totul în picioare, cei

mai „ingenioşi” etc., etc.

Intrând în compartiment, trebuie să spunem „bună ziua!”, iar când plecăm „la revedere!”. Cel mai bun loc se află la geam, în direcţia de mers a trenului. Dacă este liber, îl oferim femeii care ne însoţeşte. Bărbatul bine crescut oferă locul lui unei pasagere care stă în picioare, nu este neapărat ca pentru tot traseul. Poate să-i propună: „Vă rog să luaţi şi dumneavoastră loc pentru un timp…” şi iese pe coridor. Când se reîntoarce în compartiment, persoana respectivă trebuie să se ridice de bună voie, oferindu-i locul şi mulţumindu-i. Nu trebuie să intrăm în vorbă cu orice preţ, cu persoanele din compartiment. Răspunsul scurt constituie un semn că interlocutorul n-are chef de vorbă. Remarcile de genul „ce serios (serioasă) sunteţi” etc. sunt lipsite de bun simţ.

Întâlnind în compartiment o cunoştinţă trebuie să te întreţii cu ea, dar nu neapărat tot timpul călătoriei.

„Consideraţia pentru alţii ne orânduieşte purtarea.”

GOETHE, *„Maxime şi reflecţii”*

În compartiment nu se discută despre lucruri intime. Nu trebuie afişate în mod ostentativ titlurile şi funcţiile.

La sfârşitul călătoriei ne putem prezenta pasagerului sau pasagerei, cu care am petrecut câteva ore plăcute, mai ales dacă se întrevede perspectiva de-a reîntâlni persoana respectivă şi în altă parte. De asemenea, facem acest lucru când persoana respectivă are aceeaşi profesie sau este o cunoştinţă a rudelor noastre.

Când călătorim cu trenul este bine să reţinem:

- În compartimentele pentru nefumători nu se fumează. Aerisitul compartimentului este un lucru firesc asupra căruia nimeni nu trebuie să aibă obiecţii.
- Să nu deranjăm cu nimic pe pasagerii cu care ne este dat să călătorim.
- În cazul unei perechi, primul coboară pe peron bărbatul, pentru a ajuta femeia.

În compartimentul de dormit ne culcăm devreme. Mai întâi trebuie să se dezbrace persoana care ocupă locul de sus. A doua persoană stă în acest timp pe coridor. Este politicos să i se propună persoanei mai în

vârstă locul de jos. Patul în vagonul de dormit se lasă, pe cât posibil, aşa cum l-am găsit, adică în ordine. Condusul la şi de la tren, ori intrarea pe peron se limitează actualmente la cazurile când persoana care călătoreşte are nevoie de ajutor sau atunci când ne simţim foarte obligaţi faţă de ea. Sunt persoane cărora nu le place să fie conduse la tren. Atunci nu trebuie insistat. De obicei, nu se oferă flori la plecare persoanelor apropiate, ci mai degrabă fructe sau ceva plăcut pentru lectură etc.

Politeţea cere să conducem la gară persoana care ne-a vizitat, fiind invitată la noi. În vagonul-restaurant ne comportăm ca în oricare local public. Nu intrăm cu bagajul, cel mult cu geanta şi pardesiul. Dacă vagonul este plin, ne gândim şi la cei care aşteaptă pe culoare pentru a ocupa un loc.

Când ne aşezăm la o masă ocupată, lucrul firesc în asemenea împrejurări, ne cerem permisiunea.

„Iaca, prietene, zise, dacă ştii cum să te porţi/Bucăţica chiar din gura lupului poţi s-o scoţi”.

ANTON P ANN, *„Povestea vorbei”*

În avion. Regulile de comportare în timpul călătoriei cu avionul sunt asemănătoare, în general, celor din tren. În avion trebuie să te supui disciplinei „de zbor”, să te închei cu centura de siguranţă la decolare şi aterizare, să serveşti din bomboanele cu care stewardesa te îmbie înainte de decolarea şi aterizarea avionului, căci face aceasta nu din politeţe. Consumând bomboana facem ca senzaţia provocată de schimbarea presiunii atmosferice să fie

atenuată şi să ne deranjeze mai puţin. N-are rost căutatul unui loc mai bun în avion. Fiecare e la fel de comod şi de sigur. Este bine ca obiectele indispensabile să le avem într-o geantă sau servietă la îndemână, căci reintrăm în posesia bagajelor abia la aeroport.

Cu autoturismul. Locul de onoare într-un autoturism de serviciu se află pe canapeaua din spate, în dreapta. Urmează locul din spatele şoferului şi-apoi din dreapta acestuia.

Invitând o persoană sau o familie să călătorească cu autoturismul proprietatea dv. lăsaţi oaspeţilor posibilitatea să-şi aleagă locurile pe care le preferă.

Este elegant ca bărbatul să închidă şi să deschidă uşa autoturismului, la urcarea şi coborârea unei femei, ajutând-o, totodată, să-şi pună şi să-şi scoată bagajul din maşină.

Sunt contraindicate observaţiile celor din jur, mai ales ale soţiei cu privire 1a modul în care conduce soţul. Odată ce-au acceptat să se urce în maşină, înseamnă că pasagerii au o încredere deplină în cel care conduce. Orice remarcă poate enerva şi dăuna. Rugămintea de-a merge cu o viteză mai redusă nu trebuie să supere pe cel de la volan, în schimb, el hotărăşte unde se poate opri pe traseu, dacă mai poate lua un pasager etc.

Nu se apelează la cunoştinţele care au autoturism pentru a ne duce la serviciu, pentru a ne lua în excursii, pentru a ne face anumite servicii. Dacă sunt dispuse pentru aceasta se vor oferi singure.

În aceste cazuri este firesc şi normal ca oaspetele să contribuie din proprie iniţiativă la achitarea unor cheltuieli, în principiu, autoturismul nu se împrumută. Numai

proprietarul poate propune aşa ceva. În cazuri urgente, proprietarul poate fi rugat, mai ales dacă îl consideraţi drept o cunoştinţă apropiată, să vă transporte la spital sau la gară.

În taxiuri nu se fumează dacă este afişată inscripţia „Fumatul interzis”. Nu se fac observaţii taximetriştilor de către pasageri în legătură cu modul în care conduc sau despre lipsurile autoturismului lor. Şoferul este salutat la urcarea în autoturism, acesta răspunzând politicos la salut. Dacă într-o maşină urmează să se urce un bărbat şi o femeie, mai întâi se urcă femeia şi numai după aceea bărbatul, ocupând locul de lângă ea şi nu pe cel de lângă şofer.

Pe vapor se impune o comportare delicată cu toţi ceilalţi pasageri, îndeosebi cu colocatarul din cabină. De obicei, dulapul din cabină este pentru două persoane, aşa că trebuie ocupat numai jumătate. Cel care foloseşte primul chiuveta de spălat, trebuie să o lase curată.

Cei care suferă de rău de mare, trebuie să stea, mai ales la început, în cabină.

Excursia în grup necesită din partea participanţilor o comportare demnă şi politicoasă. Persoana care nu se simte prea bine cu sănătatea trebuie să renunţe pentru a nu deveni o povară în timpul excursiei. Cel care se îmbolnăveşte pe parcurs nu trebuie să ascundă acest lucru pentru a nu produce ulterior greutăţi şi mai mari. Ghidul trebuie să aleagă traseul şi viteza de mers optimă care să asigure participarea în bune condiţiuni a tuturor, inclusiv a celor mai slabi. Excursioniştii rutinaţi nu trebuie să-şi afişeze capacităţile, obligându-i la eforturi prea mari pe

ceilalţi camarazi, în excursie trebuie mers cu hrană suficientă pentru a nu fi nevoit să abuzezi de bunăvoinţa altora, dar din dulciuri trebuie să serveşti şi pe ceilalţi membri ai grupului.

„Purtarea oamenilor trebuie să fie ca haina lor, nu prea măsurată sau calculată, ci nestânjenitoare pentru gesturi şi mişcări”.

FRANCIS BACON, Eseuri: „*Despre politeţe şi purtări alese”.*

După popasul în timpul căruia s-a servit masa toate resturile trebuie adunate. Este inadmisibilă lăsarea unor murdării şi resturi de mâncare în locurile de popas. Cea mai elementară lipsă de bun simţ este punerea semnăturilor sau încrustarea unor însemne pe copaci, stânci, în peşteri e tc.

Pe plajă trebuie să ne comportăm ca în orice loc de odihnă, mai ales atunci când în jurul nostru se află persoane mai în vârstă. De aceea jocul cu mingea sau un tranzistor pus la maximum, pe plajă, pot constitui, pentru unii oameni o plăcere, dar pentru alţii pot fi o povară greu de suportat. Plaja trebuie să rămână în urma noastră, ca orice loc de odihnă, curată.

Fotografii amatori nu trebuie să agaseze pe nimeni cu rugămintea de a se lăsa fotografiaţi. Amintim, în acelaşi timp, că orice serviciu se plăteşte, inclusiv costul eventualelor fotografii pe care le-am primit de la fotografii amatori din grup. Dacă excursia se face cu autobuzul, la înapoiere, de obicei se ocupă aceleaşi locuri. Să nu uităm că femeile, copiii şi persoanele mai în vârstă trebuie să ocupe locurile cele mai bune. Pentru a ne dovedi politicoşi într-o excursie de grup, trebuie să mai avem în vedere:

- Să nu întârziem la locul şi ora fixată, obligându-i pe ceilalţi să ne aştepte.
- Să nu încărcăm pe alţii cu bagajul nostru.
- Să nu insistăm asupra locului şi momentului în care trebuie făcut popasul.

- Lucrurile împrumutate, folosite în excursie, să nu le înapoiem nespălate.

Călătoria în străinătate implică din partea celor care o efectuează obligaţia de-a se adapta condiţiilor şi obiceiurilor din ţara în care pleacă.

„După al locurilor obicei
Să te porţi în orice bordei”.
Zicală

Cu milenii în urmă Horaţiu spunea că **„obiceiul este tir an”**, la care adăugăm un proverb românesc: **„Să te obişnuieşti, dar să nu te nărăveşti”**.

EXEMPLA TRAHUNT

Despre vizite

„Vino când eşti dorit, ca să fii bine primit. Nu veni nechemat şi du-te numai când eşti trimis”, spunea Baltasar Gracian în **Oracolul manual al înţelepciunii în viaţă**, în condiţiile ultimului pătrar al secolului al XX-lea aş adăuga la spusele scriitorului moralist spaniol, din perioada barocă, că pentru orice vizită ambele părţi, deci şi cel care face vizita şi cel vizitat trebuie să se pregătească bine. În avalanşa de ocupaţii şi preocupări ale omului modern până şi cea mai plăcută surpriză nu-l scuteşte de încurcătură.

Invitarea oaspeţilor. Sunt ocazii mai festive: sărbători, zile onomastice, nunţi etc., la care oaspeţii sunt invitaţi oficial. Facem acest lucru personal, în scris sau telefonic, cu două-trei săptămâni înainte, menţionând locul, ora, cât şi ocazia cu care are loc întâlnirea. În orice caz, la un „ospăţ” mai mare se invită cu opt-zece zile înainte. Nu-i plăcut să inviţi în ultima clipă alte persoane din lipsă de oaspeţi; acestea pot refuza fără să constituie o nepoliteţe. Odată ce invitaţia a fost acceptată, neparticiparea echivalează cu un

afront. La o cafea se poate invita cu una până la trei zile mai înainte. În această situaţie poţi stabili cu oaspeţii ziua şi ora cea mai convenabilă.

„Nu îndesi întâlnirile tale cu aceiaşi oameni şi nu le lungi vorbind despre aceleaşi lucruri, căci omul se satură de toate”.

I s o c r a te, *„Sfaturi către Demonicos”.*

Invitaţia la masă se face în principiu la cină şi doar membrilor apropiaţi ai familiei la prânz.

Gazda poate invita oaspeţii în numele său şi al soţiei, după cum soţia poate invita în numele amândurora. Când necesită „punerea de acord” a soţilor, se acceptă invitaţia doar în principiu, cu condiţia că se va confirma participarea.

- Dacă cunoştinţele au copii, mai mari sau mai mici, se invită cu copiii în eventualitatea că şi gazda are odrasle de vârstă lor, presupunâdu-se însă că aceştia nu vor deranja.
- Dacă gazda nu are copii, poate adresa invitaţia de a veni cu copiii, dar acest lucru nu este obligatoriu.
- Dacă cineva se eschivează de două ori de a răspunde la invitaţie, a treia oară nu va mai fi invitat.
- Renunţarea oaspeţilor la invitaţia de a participa la o masă se face cu cel puţin 48 de ore mai înainte, prezentând o scuză bine motivată.
- Dacă printr-o împrejurare de forţă majoră nu se poate participa, pentru a nu pune gazda în încurcătură, trebuie cât mai grabnic justificată lipsa, telefonic sau în scris.

- Acceptând invitaţia de a face o vizită, trebuie să te gândeşti, că ai la rândul tău obligaţia de a invita. Cine nu dispune de condiţii propice pentru a primi oaspeţi, trebuie să găsească alte soluţii: de-a invita la un local, la un spectacol interesant etc. Nu are astfel de obligaţii tânărul necăsătorit faţă de părinţii prietenei sale, cu toate că le face vizite acestora. Dar şi acesta trebuie să aducă mamei, din când în când, flori, iar pe tatăl fetei să-l ajute în rezolvarea unor chestiuni casnice bărbăteşti, dovedindu-se receptiv şi săritor la nevoie.

În principiu fac mai întâi vizită persoanele tinere celor mai în vârstă. Menţionăm însă că nu orice vizită atrage după sine efectuarea vizitei de răspuns sau obligaţia de a continua raporturile amicale pe plan familial.

„Deschideţi-vă casa amicilor intimi, siguri, cu o valoare morală perfectă şi n-o deschideţi decât lor”.

PAUL DOUMIER, *„Cartea copiilor mei”*

Putem invita, de pildă, la o întâlnire intimă pe cineva a cărui prezenţă este indicată, care acceptă să participe fără să-şi asume în viitor vreo obligaţie, dat fiind multiplele sarcini pe care le are. Asemenea persoane nu pot fi însă invitate prea des.

Se poate întâmpla, mai ales între colegii care au aceleaşi pasiuni, ca vizitele să fie foarte frecvente, fără ca acestea să se transforme însă în vizite intime, aşadar fără să fie invitaţi la diferite aniversări sau reţinuţi la masă. Uneori, se poate întâmpla ca numai unul din soţi să fie invitat de

colega sau colegul de serviciu la o reuniune prilejuită de avansarea sa la locul de muncă, obţinerea unui grad ştiinţific, schimbarea locului de muncă, obţinerea unei indemnizaţii etc. Apreciem că poate fi acceptată o asemenea invitaţie, mai ales atunci când reuniunea se va desfăşura o singură dată între colegii de muncă. În eventualitatea că se repetă, persoana invitată poate refuza, menţionând că trebuie să-şi „petreacă timpul respectiv în sânul familiei”.

Mergem în vizită. Întârzierea la o vizită nu este un gest politicos. Se pot admite zece minute, în niciun caz mai mult, mai ales atunci când suntem invitaţi la masă. Nu se vine, de asemenea, mult prea devreme pentru a nu găsi gazdele cu casa deranjată sau în toiul pregătirii întâlnirii. Cu excepţia unor aniversări sau evenimente deosebite, de regulă, nu se aduce niciun dar. Cel mult pentru copii se poate aduce o carte, o jucărie sau o ciocolată, pentru a nu lăsa impresia că, anticipat, gazdele sunt răsplătite pentru ospitalitate. Bărbatul poate veni cu flori. Şi mai elegant este ca la trei-patru zile după vizita respectivă să se trimită gazdei flori „cu mulţumiri pentru ospitalitatea desăvârşită”. În niciun caz nu se vine cu băuturi alcoolice în vizită la o familie; pot face acest lucru numai bărbaţii necăsătoriţi între ei. Dacă găsim persoane sosite înaintea noastră în vizită, salutăm mai întâi gazdele, apoi femeile prezente şi la urmă pe bărbaţi. Se poate, de asemenea, mai ales atunci când este multă lume, saluta gazdele şi restul persoanelor, bărbaţi şi femei, în ordinea în care se află.

„Primiţi pe fiecare cum primiţi pe oaspeţii de

seamă”.

Proverb chinezesc

Femeile venite în vizită, la masă, îşi scot pălăria. Geanta o pot pune pe un fotoliu, pe un scrin sau pe un scaun din apropiere. Este incomod de ţinut geanta pe genunchi sau pe speteaza scaunului. Dacă le este indispensabilă în timpul mesei, este bine să fie aşezată lângă scaun, pe podea. În cazul când compania este restrânsă, patru sau şase persoane, ne aşezăm la masă acolo unde gazdele ne indică. În eventualitatea unui număr mai mare de persoane, ne aşezăm unde dorim şi vedem că-i loc liber. Nu se întreabă gazda, în momentul când suntem invitaţi, cine va mai participa. Cel care invită poate menţiona aceasta din proprie iniţiativă, sau poate să nu spună nimic, în eventualitatea că a fost invitată o persoană nedorită de noi, nu trebuie să ne exprimăm în niciun fel nemulţumirea. Orice gest necuvenit faţă de aceasta înseamnă un afront adus gazdelor. Când suntem invitaţi nu vom fuma ţigară după ţigară, căutând să fumăm cât mai rar, mai ales dacă sunt şi nefumători. Trebuie să fim atenţi ca scrumul să nu cadă cumva pe jos, sau pe faţa de masă. În timpul vizitei nu se face o trecere în revistă a casei, nu se fac aprecieri

critice asupra locuinţei, nu se pune mâna pe bibelouri.

Menţionăm încă o dată: se vine împreună cu copiii la vizite, **numai atunci când am fost invitaţi împreună cu ei.** Nu trebuie făcute „surprize” gazdelor, venind în vizită împreună cu alte cunoştinţe, mai ales din rândul celora cu care nu întreţin relaţii prea strânse şi nu şi-ar dori să-şi petreacă timpul împreună.

E drept că un om simţit nu acceptă o invitaţie ad-hoc pentru a vizita o terţă persoană. Dacă, eventual, în timpul vizitei spargem sau stricăm ceva, se cuvine să propunem achitarea contravalorii lucrului deteriorat. Dacă poate fi cumpărat pe piaţă, îl cumpărăm şi îl înmânăm gazdelor, dacă nu se găseşte, cumpărăm altceva de valoare similară. Totodată obiectul stricat poate fi luat pentru a fi dus la reparat, pe cheltuiala noastră, în niciun caz pentru a fi ţinut cu lunile acasă la noi.

În momentul în care unul din soţi dă „semnalul” de plecare, celălalt trebuie să se asocieze ideii respective fără dispute. Eventualele comentarii pot avea loc nu în prezenţa gazdei şi a invitaţilor. În timpul mesei nu se refuză mâncarea cu care suntem serviţi pe motivul „că nu mâncăm aşa ceva”. Se poate motiva, eventual, prin aceea că medicul a interzis consumul mâncării respective. Totdeauna se poate servi puţin, având posibilitatea de-a mai lăsa şi în farfurie. În niciun caz nu se pune gazda în încurcătură pe motivul că mâncarea cu care suntem serviţi nu ne place sau nu ne face bine, deoarece cine este bolnav poate să nu accepte invitaţia la masă.

La fel, nu se refuză băutura decât în cazul în care cel servit urmează să şofeze după întâlnire, sau face un anumit

tratament medical.

În timpul mesei cel puţin unul din feluri trebuie lăudat. Rugămintea de a oferi reţeta înseamnă un compliment la adresa gazdei, dar aceasta se va lua numai atunci când gazda o oferă cu plăcere, deoarece s-ar putea să nu-şi dorească ca la alte întâlniri să figureze mâncarea care constituie specialitatea sau mândria ei.

„Cine intră într-o societate de străini şi nu cunoaşte obiceiurile lor de-a se prezenta, de a sta la masă, aflându-se astfel într-o stare nesigură, se uită la alţii şl imită şi el”.

FR. W. FORSTER, *„Educaţia cetăţenească a tineretului şi adulţilor”.*

Comesenii se scoala atunci când au reţinut dorinţa respectivă şi din partea gazdei. Este indicat ca oaspeţii să „nu dispară” prea devreme.

Nu există o regulă precisă în legătură cu timpul ce trebuie afectat unei vizite, în funcţie de ora la care s-a venit, de atmosfera în care se desfăşoară reuniunea, de eventualele obligaţii ale gazdelor, putem scurta sau prelungi vizita. Dacă observăm însă oboseală pe chipurile gazdelor, e cazul să plecăm fără niciun fel de mustrări de conştiinţă.

Cum putem proceda atunci când acest lucru este indispensabil? Încheind convorbirea cu vecinul, ne apropiem de gazdă şi când aceasta îşi întrerupe convorbirea cu interlocutorul, avem prilejul de a ne lua rămas bun. Sa- lutându-ne cu gazdele ne putem lua rămas

bun şi de la ceilalţi oaspeţi. Este politicos să motivăm într-un fel plecarea noastră mai grabnică.

Dacă numărul invitaţilor este prea mare, ne putem lua rămas bun numai de la gazde.

Trebuie mai întâi să-ţi iei rămas bun şi numai după aceea să-ţi pui pardesiul ori paltonul şi nu invers. Plecând, oaspeţii mulţumesc pentru seara plăcută, iar gazdele pot mulţumi şi ele, la rândul lor, pentru vizită.

„După trei zile peştele şi oaspetele se împut”.
Proverb latin

În eventualitatea prezentării, în timpul vizitei, a unui program interesant la televiziune, în funcţie de dorinţa exprimată de oaspeţi, programul poate fi vizionat fără ca acesta să constituie punctul central al întâlnirii, mai ales atunci când acest lucru n-a fost în intenţia gazdelor şi nici a majorităţii invitaţilor.

Nu oaspeţii vor fi cei care vor manipula aparatul, care vor critica calitatea imaginii, a emisiunii, a actorilor etc. „Pentru a-şi omorî timpul”, oaspeţii nu vor cere în mod expres să vizioneze programul T.V.

În vizită la un bolnav. Bolnavul se vizitează la domiciliu numai în perioada de convalescenţă. Atâta vreme cât se află la pat, despre starea sănătăţii ne putem interesa direct de la cei apropiaţi acestuia. Nu deranjăm în perioada respectivă nici familia bolnavului şi nu se telefonează nici la domiciliul acestuia.

Se poate, în schimb, vizita bolnavul la domiciliu de rudele apropiate, iar dintre cunoştinţe doar de către cele care ar

putea ajuta cu ceva pe bolnav. Bolnavilor în stare de convalescenţă le pot fi aduse flori, fructe (dacă le este permis consumul), ceva de citit.

Sunt persoane, mai ales femei, care nu suferă să fie vizitate la spital. Se jenează de felul în care arată, cum sunt îmbrăcate etc. De aceea, trebuie aflat de la familie dacă bol- navul ar primi cu plăcere o vizită la spital.

Chiar şi cineva de la întreprindere, care are obligaţia de a vizita pe bolnav la spital, trebuie să întrebe familia, dacă îi este permis să facă acest lucru. Nu trebuie întrebat bolnavul despre evoluţia bolii, nu trebuie să i se spună că arată bine sau rău. Convorbirea ar fi indicat să se desfăşoare pe teme care îi fac plăcere.

În vizita de prezentare. Băiatul trebuie să aibă o comportare foarte politicoasă. Se va aşeza pe scaun, nu în fotoliu sau pe canapea (poate face aceasta atunci când este rugat). Nu se aşază mai înainte de a lua loc gazdele. Dacă acestea îl servesc din picioare cu ţigări, dulciuri sau o băutură, se va ridica şi el în picioare. Nu-şi scoate bricheta sau chibriturile să aprindă ţigara atâta vreme cât cei mai în vârstă ca el n-au făcut acest lucru. Nu se uită pe pereţii casei sau prin casă.

Într-o vizită similară, fata va saluta pe mama băiatului cât mai natural posibil şi cu zâmbetul pe buze. La fel şi pe tatăl acestuia. Va proceda ca şi băieţii în legătură cu ocuparea unui loc. Trebuie să aibă o comportare degajată, fără preocupări colaterale. Trebuie să răspundă la început la întrebările pe care părinţii le pun în discuţie, având astfel posibilitatea să se „desfăşoare”. Trebuie să mănânce cu ceea ce este servită, să nu se scuze că nu poate. Prima

vizită trebuie să fie scurtă, şi într-o situaţie şi în cealaltă.

Vizita la cunoştinţele din altă localitate. Asupra acesteia trebuie să reflectăm mai îndelungat pentru a nu le produce deranj. Acceptăm să facem vizită atât la familie cât şi la cunoştinţe în altă localitate doar atunci când credem că se vor supăra dacă nu i-am vizitat. Trebuie să fim invitaţi de mai multe ori şi să alegem perioada care le-ar conveni cel mai mult. Locuitorii din staţiunile balneoclimaterice sunt de obicei „bombardaţi" cu vizite inopinate.

„Oaspetele este de aur dimineaţa, de argint seara şi de aramă dacă rămâne peste noapte".

Proverb georgian

Înnoptarea la o cunoştinţă fără să o fi anunţat în prealabil este admisă doar atunci când suntem în relaţii foarte apropiate cu aceasta. Despre intenţia noastră trebuie însă să o încunoştinţăm de la început, în urma noastră vom lăsa patul făcut în mod sumar şi casa în ordine. Este indicat ca pentru ospitalitate să mulţumim după câteva zile, în scris, şi să trimitem eventual şi o mică atenţie.

Primim oaspeţi. Uşa le este deschisă oaspeţilor de către gazdă. Soţia gazdei nu-i obligată să iasă în hol, decât atunci când ar veni un oaspete mai rar, eventual din altă localitate. Gazda (bărbatul) ajută oaspeţii să se dezbrace şi îi invită în cameră (sufragerie). Dacă ocupase loc, gazda (soţia) se ridică şi salută oaspeţii. Când oaspetele este mai în vârstă, face câţiva paşi în întâmpinarea lui.

„Pe prieteni trebuie să-i primim cu voie bună, cu

zâmbet şi voioşie, nu cu sprâncenele încruntate”.
P L U T A R H, „*Despre minte”*

În niciun caz, în hol, nu se propune oaspeţilor să-şi pună pantofii de casă. Acest lucru este de prost gust.

Gazdele înseşi, primind invitaţii, nu-i întâmpină în papuci. Este frumos ca bărbatul să fie cu cămaşă curată, cravată şi haină. Gazda trebuie să se prezinte în rochie sau costum şi coafată. Când iese din bucătărie să-şi întâmpine oaspeţii, îşi scoate şorţul, în funcţie de caracterul vizitei se stabilesc şi felurile de mâncare, modul şi timpul când trebuie servite. Masa trebuie să fie dinainte pregătită. Dacă am invitat „la o cafea” putem ruga oaspeţii să se aşeze direct la masă. Dacă va fi un prânz sau o masă de seară, este indicat să fie primiţi într-o parte a camerei sau a sufrageriei, până ce se adună toţi, fac cunoştinţă între ei, mai discută puţin, iar apoi, când totul este pregătit, gazda invită la masă.

Invitând la o cafea, putem servi realmente doar cafea şi prăjituri, ori câteva tartine cu mezeluri şi brânză, plus alcool şi dulciuri. În această situaţie sandvişurile pot fi aşezate

dinainte pe masă, dacă nu emană un miros prea puternic. După ce au fost consumate, eventual cu ţuică, vin sau vodcă, se serveşte cafeaua ori ceaiul, pentru persoanele care nu beau cafea, împreună cu dulciuri. Pe masă pot fi aşezate farfurii pentru desert, cuţite şi furculiţe.

Prăjiturile pot fi servite cu ajutorul linguriţei de la cafea, însă dacă avem, putem aşeza pe masă furculiţe şi cuţite speciale pentru desert.

Ceaiul poate fi servit cu lămâie sau cu rom. Cina se serveşte la o jumătate de oră de la venirea primilor oaspeţi. Întârziaţii, în funcţie de aprecierea gazdelor, nu sânt aşteptaţi mai mult de o jumătate de oră. Înainte de a fi invitaţi la masă, în timp ce se aşteaptă, oaspeţii sânt serviţi cu un pahar de alcool: ţuică, votcă, vermut şi cu alune sau sticksuri.

„Să ne dăm silinţa să nu supărăm pe nimeni”.
SENECA, „Scrisori către Lucilius”

La prânz sau cină se recomandă folosirea unei feţe de masă albe sau, dacă împrejurarea nu este prea festivă, a unor şerveţele. Dacă dorim să servim pe fiecare invitat în parte, să nu uităm să-i oferim întotdeauna platoul din partea stângă, pentru ca el să poată servi cu dreapta. Se poate, de asemenea, să aşezăm platoul pe masă, în faţa persoanei cu prima ordine de precădere, urmând ca invitaţii să-l ofere apoi unul altuia. La o masă lungă vom aşeza două platouri, în cele două capete. Vom schimba farfuriile şi vom turna băuturile întotdeauna din partea dreaptă a musafirului, pentru că aşa este mai comod pentru cel ce

serveşte.

Pentru o cină la care avem invitaţi vom servi: un aperitiv, un fel de mâncare caldă, desert şi cafea ori ceai. Aperitivul poate fi rece, cald sau combinat: mezeluri, sardele, diferite salate, ciuperci calde, bulete de creier servite fierbinţi etc. După aperitiv, dacă s-a servit peşte, se schimbă tacâmul. Felul clasic de mâncare caldă îl reprezintă friptura de vită, de pasăre sau altfel de carne, servită cu zarzavaturi asortate şi, eventual, salată. Desertul poate fi cald – diferite sufleuri – ori rece: tort, prăjitură cu fructe, îngheţată. Pentru desert se dau farfurioare şi tacâmuri corespunzătoare. Înainte însă trebuie să strângem de pe masă ceea ce a rămas de la felul de mâncare anterior. După desert, servim cafea sau ceai. Dacă avem tort, acesta se va servi împreună cu cafeaua.

„Gândeşte-te la buna cuviinţă a unui ospăţ. A venit blidul în dreptul tău? Întinzi mâna şi iei frumos cât pofteşti. A trecut de tine! Nu-l mai chema înapoi. N-a ajuns încă la tine! Nu-l sorbi cu ochii lăsându-ţi gura apă, ci aştepţi să vină rândul tău”.

E P I C T E T, *„Manual”*

O notă aparte o constituie includerea în meniu a brânzeturilor. Vom servi pe o tavă, dacă se poate de lemn, două trei feluri de brânză în bucăţi întregi: telemea, şvaiţer, camem-bert etc. Alături se va afla un cuţit. Pe masă aşezăm pâine (de obicei albă) şi unt. Fiecare invitat îşi va tăia o bucată de brânză fără a folosi însă furculiţa sa. Bucata de brânză tăiată o va lua pe farfurie şi o va aşeza pe

o bucată de pâine unsă cu unt. La brânzeturi servim vin alb sec sau bere. Acestea se servesc între ultimul fel de mâncare şi desert, Servirea băuturilor reclamă următoarele reguli:

- La aperitive – vodcă sau ţuică, bine răcite. Coniac, nu! Se poate servi vin alb sec sau vermut sec. Până la desert putem să nu mai servim nicio băutură. Dacă se va servi, atunci:
- la peşte, creier, carne de pasăre (găină, pui, curcan), viţel – vin alb sec sau demisec;
- la carne de raţă sau gâscă – vin roşu sec;
- la carne de vită, porc, oaie, vânat – vin roşu sec sau b ere;
- la desert – vin alb sau roşu dulce sau demisec;
- la cafea – lichior, coniac.

Putem, de asemenea, să servim de la început până la stârşit vodcă sau un vin demisec. În timpul mesei nu se servesc cocteiluri sau băuturi alcoolice cu sifon.

Teoretic, putem servi şampanie la toate felurile, începând de la aperitive până la desert. Să nu uităm însă că la felurile sărate trebuie ca şampania să nu fie dulce. Vinul alb se serveşte răcit, cel roşu, sec şi demisec, la temperatura camerei. Berea cu cât este mai rece cu atât este mai bună. Vinul roşu dulce sau semidulce îl servim uşor răcit. Vermutul răcit. Vinul spumos frapat; la fel vodca şi lichiorul, iar coniacul la temperatura camerei.

„Fiule, nu te arăta viteaz în băutură şi nici nu te lăuda cu ea, căci pe mulţi i-a prăpădit vinul şi multe rele a pricinuit”.

NEAGOE VODA BASARAB, *„Învăţăturile către fiul său Teodosie”*

Vinul alb îl servim în pahare mari cu picior, cel roşu sec – în pahare scunde şi bombate, vinul de desert – în pahare de mărime medie şi cu picior nu prea mare, vermutul în pahare identice. Vinurile meridionale, cum ar fi, de pildă, „Madera”, „Xeres”, „Porto” pot fi servite în pahare colorate. Şampania o servim în cupe largi sau în pahare înalte şi înguste. Pentru băuturile alcoolice servite cu gheaţă şi sifon – cu cât paharele vor fi mai înalte şi mai mari cu atât va fi mai bine. Coniacul îl vom servi în pahare bombate, care pot fi, de asemenea, mari, deşi coniacul turnat va fi într-o cantitate foarte mică. Ţuica sau vodca o servim în pahare mici cu sau fără picior. Ţuica fiartă se serveşte în ceşti. Vinul îl vom turna cam 2/3 din pahar, băutura alcoolică servită cu gheaţă sau apă minerală se toarnă în pahar de un deget şi jumătate. Vinurile şi băuturile mai deosebite se servesc în sticlele lor originale.

În timpul mesei, de servitul băuturilor se va ocupa stăpânul casei: aduce, serveşte, îmbie... dar nu insistă. În lipsa acestuia poate fi înlocuit de unul din prietenii invitaţi sau de stăpâna casei.

Dacă invitaţii au adus un tort, fructe sau bomboane, aceste daruri, la momentul respectiv, vor fi servite oaspeţiilor, chiar dacă gazda a pregătit lucruri identice.

Aşezarea invitaţilor. Cea mai practică metodă, ar fi următoarea. Se are în vedere locul în care este aşezată masa în cameră, iar locul de onoare va fi astfel stabilit încât

musafirul să nu fie deranjat; acesta se va afla cu faţa spre partea frontală a camerei adică – spre uşa de intrare. Locul acesta se poate afla, deci, fie în capul mesei, fie la mijlocul unei mese lungi (pe partea dinspre perete). În apropierea oaspeţilor de onoare se va aşeza stăpânul casei pentru a se întreţine cu aceştia. Stăpâna casei va ocupa locul de partea cealaltă a mesei, deoarece ea se va deplasa mai mult între cameră şi bucătărie. Se foloseşte principiul de aşezare: „un bărbat, o femeie”...

„Stima publică nu este un lucru de mică însemnătate pentru bunul mers al afacerilor. Este însă o ruşine a o obţine prin umiliri şi linguşiri”.
CICERO, „Despre prietenie”

Pe „primul loc” va fi rugată să se aşeze femeia cea mai în vârstă (mama uneia din gazde) având de o parte şi de alta bărbaţii cu care se poate întreţine, apoi ceilalţi oaspeţi. Dacă masa este aşezată în lung şi primul loc va fi în capul ei, atunci în celălalt cap vor fi aşezaţi musafirii sau gazdele cele mai tinere. Dacă masa este aşezată „pe lat”, cele trei locuri de onoare se află la mijocul mesei, pe partea dinspre perete, următoarele ca prioritate aflându-se în faţa acestora. În această situaţie, tineretul este aşezat la cele două capete ale mesei. Nu trebuie să uităm însă că atât stăpâna cât şi stăpânul casei trebuie să aibă asigurată libertatea mişcărilor. În practică însă nu trebuie să ne formalizăm prea mult, mai ales la mesele intime. Vom reveni cu aşezatul strict protocolar, la mesele oficiale, unde nu se admit excepţii de la regulile de prioritate. În practica

curentă este bine să ne îngrijim ca persoanele în vârstă să fie aşezate în locuri confortabile şi alături de persoane cu care se pot întreţine. Plecând de la aceeaşi idee e bine ca tineretul să fie grupat la un loc. Soţii vor fi despărţiţi la masă, în schimb, logodnicii şi persoanele care se simpatizează, nu.

Bufetul rece constituie o modalitate de a primi în mod elegant musafirii. Pentru un număr mare de invitaţi, felurile de mâncare sunt puse pe masă, în jurul căreia nu se aşază scaune, folosindu-se principiul autoservirii. Se poate servi în picioare sau aşezaţi pe fotolii sau scaune, la mese mai mici. Lângă platourile cu mâncare trebuie să se afle farfurii, tacâmuri, pahare, precum şi şerveţele. Se vor servi: gustări asortate (mici, fripturi, peşte), sosuri reci, salate, unt, pâine, băuturi alcoolice, apă minerală, pepsi, ţigări etc.

„Mâncarea să astâmpere foamea, iar băutura setea, piară pofta care te robeşte”.
SENECA, *„Liniştea sufletească”*

La desert putem servi tort sau îngheţată, cafea. Sarcina gazdelor constă în a invita pe oaspeţi să se servească, eventual stăpânul casei toarnă băuturi în pahare, lăsându-se în rest o libertate deplină musafirilor.

Bufet rece plus gustări calde. Situaţie similară cu cea enunţată mai sus, cu menţiunea că după o perioadă de timp (cam jumătate din cel afectat vizitei) se va servi un fel de mâncare cald. Dacă se va organiza o petrecere în timpul nopţii, în jurul orei trei dimineaţa, se va servi, de

asemenea, ceva cald (fie şi o ciorbă caldă, mai ales de potroace).

Cocteilul reprezintă, de asemenea, o formă modernă de primire a oaspeţilor. Se v-a prepara unul sau două feluri de cocteiluri la care se vor mai servi prăjiturele sau biscuiţi săraţi, alune şi sandvişuri mici. Nimic mai mult. Cocteilul poate fi organizat şi după amiază, în zilele lucrătoare.

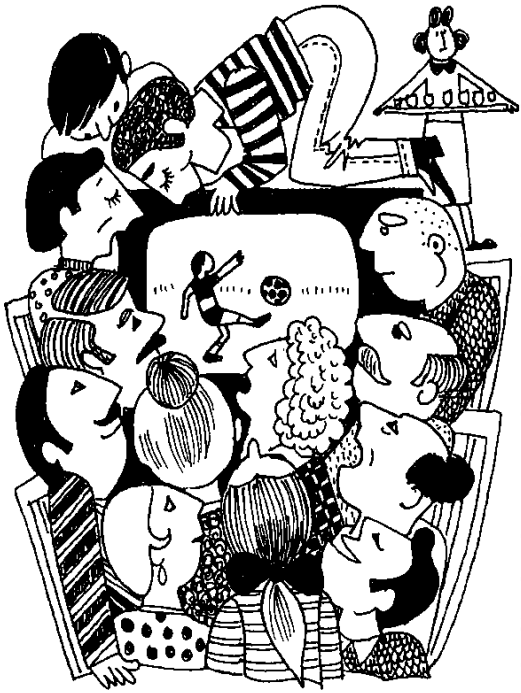

Musafiri vor fi invitaţi la o anumită oră, putându-se chiar menţiona „între orele 17-19”. Dacă invităm mai multe persoane nu este obligatoriu ca toate să facă cunoştinţă.

Musafir pe nepusă masă. Bineînţeles că nu poate să se aştepte la o primire „ca la carte”. Va fi însă servit, pe măsura posibilităţi-lor, cât mai bine. Unui musafir din aceeaşi localitate, este suficient dacă i se serveşte o cafea, un pahar de băutură; unul venit însă din altă localitate, mai ales când a făcut o cale lungă, e bine să fie servit cu mâncare. Într-o situaţie extremă putem fi scoşi din încurcătură cu o conservă servită pe un platou sau ceva mezeluri.

„Dacă eşti undeva primit bine, nu înseamnă să te

întorci numaidecât”.
A.WOLFF, *„Preciosa”*

Drink reprezintă în multe ţări forma clasică de servire a unui oaspete care ne vizitează într-o anumită problemă ori care a venit într-o scurtă vizită. Un astfel de oaspete este servit cu un pahar de băutură şi... fie cu atât, fie cu alune sau prăjiturele sărate. După primul pahar se mai poate serv i unul... Dar cu asta gata, esenţa drink-ului constând în cantitatea neînsemnată de băutură consumată.

Despre conversaţie

Despre ce putem vorbi cu o persoană pe care abia am, cunoscut-o sau pe care o cunoaştem puţin, într-o situaţie în care nu se face să tăcem? Desigur că despre vreme. Vremea reprezintă subiectul ideal, care poate fi abordat de oricine în orice împrejurare. Se poate reproşa că este subiectul prea puţin interesant. Este adevărat. Dar mult mai important este să fim naturali în discuţii decât să părem cu orice preţ interesanţi. Când vom epuiza subiectul referitor la vreme, vom putea trece la altul, de pildă programul TV, sport, ultimele ştiri din ziare. În cele din urmă se va găsi o temă de conversaţie care să intereseze şi la care să se priceapă cei care discută. Când suntem invitaţi într-o familie, primii vor începe conversaţia gazdele.

Într-o discuţie, pe cât posibil, evităm orice ambiguitate.

„Limba clevetitoare pe mulţi i-a clătit şi i-a risipit dintr-un neam într-alt neam, şi cetăţi a surpat şi casele celor mari a stricat”.

B E N-S I R A H, *„Cartea înţelepciunii, 28”*

O discuţie, chiar şi în jurul unei probleme mai spinoase, nu se va transforma în ceartă, dacă cei care participă la ea îşi vor apăra numai punctul lor de vedere şi nu vor critica poziţia adversarului, etichetându-l cu diferite cuvinte înjositoare.

E bine ca în discuţii să nu folosim următoarele expresii:

— Nu e adevărat.

— Ce?

— Te înşeli.

— Nu vă exprimaţi clar...

O persoană bine crescută vorbeşte foarte puţin despre sine, despre problemele personale, raporturile existente la locul de muncă, greutăţile pe care le întâmpină, despre copii, despre maladiile de care suferă, despre gusturi etc. S e ştie că un om civilizat vorbeşte foarte puţin sau aproape deloc despre problemele celor apropiaţi. Cu alte cuvinte, nu bârfeşte.

În cazul când simţim că discuţia ar aluneca pe făgaşul „bârfei” este indicat să răspundem: „ştiţi, consider că asta nu ne interesează".

Dacă suntem convinşi că circulă unele bârfe despre persoana noastră, cea mai indicată metodă este să nu reacţionăm în niciun fel. Combaterea, explicarea lor apriori, când nu suntem siguri că interlocutorul nostru cunoaşte bârfa respectivă, îi poate insufla ideea că „de unde nu-i foc,

nu iese fum”. O caracteristică fundamentală a bârfei este aceea că, dacă o tratăm cu indiferenţă, moare mai devreme sau mai târziu de moarte naturală.

„De omul cel ce şopteşte
şi care se sârguieşte
Cu minciuni, cu clevetire
să aţâţe învrăjbire
Fugi de el, te osibeşte
Te scutură, te fereşte
Ca de o aspidă,
care otrăveşte foarte tare.”
ANTON P A NN, „Hristoitir, IX”

Nu se recomandă răspândirea în rândul anturajului a unor ştiri senzaţionale care se dovedesc a fi false. Persoana care face acest lucru îşi pierde în scurt timp încrederea celo r din jur.

Să evităm abordarea, într-un cerc mai restrâns, a unor subiecte care nu preocupă o parte din persoanele de faţă sau chiar numai o persoană.

Nu este o dovadă de bună creştere să vorbim cu cineva în şoapte sau la ureche – dacă numărul celor de faţă nu este prea mare, în general sub zece persoane. Totodată, nu este frumos să vorbim într-o limbă străină când sunt de faţă şi alte persoane care nu cunosc limba respectivă. Nu trebuie să întrerupem pe cineva, mai ales când este o persoană în vârstă, după cum, la fel, nu se cade să terminăm noi fraza cuiva sau să-i „suflăm” cuvântul, care pe moment interlocutorului îi scapă.

Putem face acest lucru numai în cazul în care suntem

solicitaţi din priviri pentru a da ajutor.

Nu este frumos să corectăm forma gramaticală în care se exprimă cineva (cu excepţia copiilor), precum şi pronunţarea defectuoasă a unei expresii străine.

Tinerii pot să se corecteze reciproc şi să-şi dea lecţii de bună purtare, cu condiţia ca acestea să se facă pe un ton amical, fără aer de superioritate. Există, în cadrul discuţiilor, subiecte delicate sau indiscrete, care este bine să nu fie abordate.

„Când n-ai clevetit mă bucur si zâmbesc de fericire”.

G. COŞBUC, *„Antologie sanscrită, XXXIX”*

Nu se recomandă să cerem partenerului amănunte despre boala sa, dacă acesta ne spune că a fost internat, că se simte rău. Dacă interlocutorul nostru doreşte aceasta, se va destăinui singur.

Dacă o cunoştinţă ne comunică că „soţia nu se simte bine”, nu întrebăm „ce are” ci, eventual, adăugăm: „Este c umva ceva grav?”.

Nu întrebăm pe cineva cât câştigă şi nici ce vârstă are. În prezenţa unei persoane în vârstă nu vom spune despre altcineva că este bătrân. Dacă totuşi cineva, ne întreabă câţi ani avem, putem răspunde: „Am atâţia, cât arăt”.

Se consideră a fi o nepoliteţe de a ura femeilor peste 25 de ani căsătorie grabnică, după cum, totodată, nu se cade să întrebăm cunoştinţa de ce nu s-a căsătorit până acum. Se poate răspunde de către persoana interpelată, de pildă, astfel: „nu mă grăbesc câtuşi de puţin” sau „îmi aştept

idolul” etc.

Nu e indicat să cerem sfaturi unor medici sau avocaţi cunoscuţi, întâlniţi întâmplător la o petrecere sau într-un mijloc de locomoţie.

Se întâmplă, deseori, ca soţul sau soţia aflaţi împreună la o petrecere să afirme despre cele spuse de celălalt că le cunoaşte pe de rost, că sunt „învechite”. Este complect lipsit de tact să afirmăm aşa ceva sau să întrerupem afirmând „lasă dragă, asta nu este interesant”…

Totodată, în societate nu este frumos să ne lăudăm, să povestim de succesele, calităţile sau talentele noastre. Poate fi nu numai nepoliticos dar şi enervant. Glumele sau bancurile spuse trebuie să fie la locul lor. Este complet interzis să batjocorim numele cuiva, să facem glume legate de figura, înălţimea, studiile, chelia unei persoane etc.

„Fereşte-te mai mult de clevetire decât de primejdie”.

ISOCRATE, *„Sfaturi către Demonicos”*

Cum vom reacţiona însă la o glumă proastă sau o lipsă de tact? Cel mai indicat ar fi să păstrăm o clipă de tăcere, după care să schimbăm subiectul. În cazul în care „glumeţul” nu renunţă la „lansarea” poantelor sale jenante pentru cei din jur, gazda va trebui să-i atragă delicat atenţia, eventual folosind cuvintele: „nu prea-ţi merg azi glumele…”; comit o greşală fundamentală în povestirea bancurilor sau a glumelor cei care râd primii de cele spuse. De asemenea nu trebuie să spuftem bancuri cu nemiluita. O mare calitate este aceea de-a şti să asculţi nu numai de-a

vorbi. A asculta nu este echivalent cu a tăcea, cu a fi pasiv. Nu trebuie să avem o privire inexpresivă, care să nu reflecte nimic din ceea ce se petrece în jur. Când cineva ni se adresează, nu trebuie să căutăm ceva prin geantă sau prin buzunare, să ne uităm în oglindă etc. Trebuie să-l privim pe interlocutor şi din când în când să intervenim în discuţie.

De reţinut:

- Vorbim despre noi înşine numai atunci când suntem întrebaţi.
- Nu vorbim în şoaptă sau la ureche, într-un grup mai mic de zece persoane.
- Nu este politicos să corectăm pe cineva în public.
- Să nu spunem mai mult de două bancuri o dată.
- Cel căruia i s-a adresat un compliment trebuie să mulţumească.

„Clevetirea nu ucide, nici nu face rană; ea pângăreşte numai pe acela de la care a pornit”.

N. I O R G A, *„Cugetări”*

Dacă din întâmplare am ascultat o discuţie în care s-a spus ceva supărător la adresa noastră, nu vom interveni şi nu vom lăsa să se simtă că am aflat. Este greu, într-adevăr, să auzi că cineva a spus ceva neplăcut despre tine, mai ales dacă este o bârfă, dar... să nu uităm că şi nouă ni se întâmplă să cădem „în acest păcat”.

Despre fumat

Din acest punct de vedere, oamenii se împart în două grupe: fumători şi nefumători. Fiecare grupă se consideră persecutată de cealaltă, ajungându-se, uneori, la raporturi antagonice. Fumătorii ar dori să se fumeze pretutindeni, nefumătorii să nu se fumeze nicăieri.

Nu este voie să se fumeze în următoarele locuri şi împrejurări:

— unde există o înscripţie în acest sens;

— acolo unde nu există o inscripţie, însă bunul simţ dictează să nu se fumeze (în săli de teatru, cinematograf, staţii de benzină, spital);

— când intrăm într-o locuinţă particulară, în birou sau în sediul organelor conducătoare;

— în camera unui bolnav;

— în timpul dansului;

— în timpul mesei, între supă şi felul doi;

— în timpul unor acţiuni festive;

— pe stradă, femeile.

Înainte şi bărbaţilor le era interzis, prin codurile de comportare, să fumeze pe stradă, în mers. În prezent nu se mai aminteşte de acest lucru, cu toate că fumatul pe stradă nu poate fi apreciat ca elegant.

„Cu preţul unui viciu se pot creşte doi copii”.

B. FRANKLIN, „Almanahul sărmanului Richard, anul 1767

Când mergem în vizită, nu se cade, imediat cum intrăm, să ne şi aprindem ţigara. Vom aştepta cel puţin zece minute, şi dacă între timp gazda nu ne-a servit cu ţigări ne putem cere permisiunea de a fuma. Nu este elegant să aprindem ţigară de la ţigară. Se indică să facem o pauză de cel puţin o jumătate de oră.

Când facem pentru prima oară o vizită unei persoane mai în vârstă sau mai puţin cunoscută şi nu vom fi trataţi de aceasta cu ţigări, ne vom abţine, pe cât posibil de a fuma.

Trebuie să avem cu noi totdeauna propriile ţigări. Din ţigările gazdei sau ale unei terţe persoane putem să ne folosim, eventual, de două, trei ori. Un fumător care nu are cu el niciodată ţigări şi fumează numai „străine" devine o povară pentru cunoştinţe.

În timpul unei discuţii, dacă vrem să aprindem o ţigară, vom oferi şi partenerului, pe baza principiului încetăţenit: „poate le încercaţi pe ale mele".

La el acasă, bărbatul va oferi mai întâi femeii invitate şi apoi soţiei sale. În general, focul va fi oferit în aceeaşi ordine în care ne salutăm. Acelaşi lucru este valabil şi pentru servirea cu ţigări. Femeia nu va oferi foc bărbatului. Bărbatul nu va aprinde ţigara unui bărbat mai tânăr decât el... deşi nu-i nicio nenorocire dacă se va întâmpla aşa ceva. Problema apare acolo unde se foloseşte un chibrit aprins pentru mai muite persoane. Cine l-a aprins primul, are dreptul să-l ofere, altfel chibritul nu se ia din mână în mână, lucrul de altminteri valabil şi pentru brichetă.

„Fii în pace cu oamenii, în război cu viciile".

P U 8 L I U S SYRUS, *„Sentinţe"*

Când o femeie doreşte să-şi aprindă ţigara şi scoate cutia de chibrituri, bărbatul i-o poate lua înainte oferindu-i el focul. Bărbatul se va ridica când cineva, care stă jos, îi oferă foc sau îl tratează cu ţigări. Acelaşi lucru îl va face când, la rândul lui, va oferi foc sau ţigări unei persoane aşezate. Trebuie evitată oferirea focului „pe sub nasul” unei terţe persoane. Ne vom ridica şi vom face această operaţie înconjurând persoana respectivă.

Nu este elegant să oferim ţigară când ni se solicită foc.

Gazdele nefumătoare nu pot interzice fumatul şi nici nu au voie să se plângă din cauza fumului şi să deschidă prea des fereastra. Din contră, trebuie să pregătească din timp suficiente scrumiere şi ţigări pentru invitaţi.

Este bine să reţinem:

În vizită nu vom fuma ţigară de la ţigară.

- Bărbatul nu se ridică când oferă foc unei femei care stă alături.
- Vom oferi cuiva ţigara „drept foc” numai în cazul când nu avem chibrituri sau brichetă.

„Numai viciul aduce ruşinea cuiva”.
MARC AURELI U, *„Către sine însuşi”*

- Scrumul trebuie scuturat numai în scrumieră. Dacă nu există, se adresează politicos rugămintea de a primi.
- Nu este politicos să conversăm sau să salutăm cu ţigara în gură, după cum nu este frumos să suflăm fumul în faţa interlocutorului, vecinului sau persoanei care se află în imediata noastră apropiere.

POLITEŢEA ESTE FLOAREA OMENIEI

„Dacă acordăm atâta atenţie şi preţuire obiectelor neînsufleţite, nu se cuvine oare cu atât mai mult să ne călăuzim după criterii dintre cele mai alese în atitudinea faţă de oameni, în relaţiile cu semenii noştri! E de observat totodată că poporul respinge, sancţionează cu o ironie muşcătoare lipsa de control în comunicare, uşurinţa, neglijenţa, lipsa de bună cuviinţă, considerându-le ca mărturii ale proastei creşteri, ale unor caractere urâte, deformate, ca atitudini ce contravin normelor, tradiţiilor, datinilor de bună convieţuire între oameni”.

ECATERINA OPROIU, *„Cartea fetelor”.*

În localuri şi instituţii publice

La restaurant. Cartea de vizită a comportării noastre o lăsăm de cele mai multe ori în localurile publice. Intrând într-un local nu-i voie să trânteşti uşile sau să le închizi în

faţa persoanelor care intră. Femeilor care ne însoţesc trebuie să le deschidem uşa. La garderobă, de asemenea, ne desfacem repede pardesiul pentru a putea ajuta femeia care ne însoţeşte să se dezbrace. În sală merge primul bărbatul, pentru a căuta masa, dar la intrare cedează locul tovarăşei care îl însoţeşte.

În cazul în care întâlnirea este fixată în local, atunci bărbatul trebuie să vină mai devreme pentru a găsi sau pentru a rezerva o masă.

„Judecaţi pe alţii ca pe voi înşivă şi purtaţi-vă cu ei precum voiţi să se poarte ei cu voi”.

F U C I U S, *„Cartea sentinţelor”*

Aşteptând persoana cu care am stabilit întâlnirea în restaurant, putem comanda ceva foarte frugal, ori putem „studia” meniul. În niciun caz nu trebuie să ne stricăm buna dispoziţie din cauza întârzierii partenerului. Scuzele acestuia trebuie să le primim cu zâmbetul pe buze.

Dacă şi-au dat întâlnire în local un număr mai mare de persoane, cei care s-au prezentat punctual pot aştepta până la 20 de minute, după care fac comanda şi servesc, indiferent dacă ceilalţi vor mai veni sau nu. La cafenea sau la cofetărie cel care a venit primul face imediat comanda, fără să mai aştepte persoana cu care şi-a dat întâlnirea. Aşa cum aminteam mai sus, când o pereche intră într-un local, prima apare femeia, după aceea însă bărbatul trece în faţă şi o conduce la o masă liberă. Acolo unde există garderobă, nu este permis să se intre în local cu pardesiul, mai ales bărbaţii. Se admite acest lucru numai în localurile

cu autoservire sau în grădini ori pe terase. În cafenele şi cofetării nu este obligatorie pentru femei folosirea garderobei, dar nu se admite să-şi dezbrace pardesiul sau paltonul în interior şi să ocupe cu ele scaunele. Pachete, pacheţele, sacoşe etc., se lasă la garderobă.

La plecare, la garderobă, bărbatul ajută femeia să se îmbrace şi nu personalul de deservire. Plata la garderobă o face bărbatul, chiar dacă femeia şi-a plătit singură ceea ce-a consumat în local.

Aranjatul frizurii, machiajul etc., se face la toaletă şi nu la garderobă. La masă, locul de onoare este cu spatele la perete şi cu faţa spre sală. La mesele din mijlocul sălii, locul de onoare este cel cu faţa spre intrare.

Atunci când nu se găsesc locuri libere, în special în localurile de lux, este bine să apelăm la şeful sălii sau la ospătar pentru a putea ocupa locurile libere de la o masă ocupată. Putem face acest lucru şi singuri, întrebând politicos: „Ne permiteţi să ocupăm aceste locuri libere?”. Dacă ni se va răspunde că aşteaptă pe cineva va trebui să încercăm în altă parte.

„Masa este mijlocitoarea prieteniei.”

Proverb francez

La restaurant, ospătarul prezintă meniul femeilor. Acestea, ştiind că de obicei bărbatul este cel care achită consumul, nu trebuie să aleagă cele mai scumpe feluri de mâncare, dar nici pe cele mai ieftine. Cel mai elegant este atunci când fiecare participant îşi achită ceea ce a consumat, pronunţându-se pentru aceasta chiar înainte de

a intra în local: „Merg cu plăcere la restaurant sau la cofetărie dar îmi voi achita singur (ă) ceea ce voi consuma”. Nu va mai exista astfel niciun fel de ambiguitate şi nu se vor crea momente neplăcute la plată. Faţă de persoana care ne invită şi care nu acceptă să participăm la achitarea cheltuielilor, ne putem revanşa prin trimiterea unui obiect pe care ştim că ţine foarte mult să-l aibă (o carte, un bibelou etc.). La restaurant, şerveţelul de pânză de pe masă, deseori în formă de piramidă sau triunghi, îl despăturim şi îl aşezăm pe genunchi. Trebuie să găsim o modalitate ca acesta să nu ne cadă de pe genunchi. Atunci când şerveţelul respectiv cade de pe genunchii unei femei, vecinul nu trebuie să se aplece pentru a-l ridica.

După ce masa a fost servită, şerveţelul se aşază pe masă fără a-l împături la loc. Se spunea, înainte, că împăturitul la loc este un semn că oaspetelui nu i-a plăcut masa servită.

Scobitorile nu se folosesc la masă. Dacă simţim nevoia de-a le folosi, luăm una şi o întrebuinţăm când suntem singuri. Dacă ne-a intrat între dinţi un oscior de peşte îl putem scoate cu mâna.

Cu şerveţelul de masă nu se şterg tacâmurile. Dacă acestea sunt murdare, rugaţi chelnerul să le schimbe.

„Rar va vedea cineva o femeie (la ospeţe) ducând îmbucătura la gură sau deschizându-şi buzele atât ca să i se poată vedea dinţii; ea îşi vâră îmbucătura în gură cât se poate mai în taină”.

DIMITRIE CANTEMIR, *„Descrierea Moldovei”*

În localurile de lux, în care se servesc vinuri renumite,

chelnerul toarnă mai întâi pe fundul paharului vin persoanei care a făcut comanda, şi numai după ce aceasta îl acceptă, toarnă celorlalţi comeseni, urmând ca ultimul căruia i se va turna să fie cel care a făcut comanda.

În cofetărie sau la cafenea sunt valabile tot normele de mai sus, la care, în funcţie de specificul acestor localuri, am mai adăuga: linguriţa serveşte pentru amestecatul zahărului, după care o punem pe farfurioară, fără să bem primele înghiţituri de ceai sau cafea cu ea; se aşteaptă până când lichidul se răceşte, fără ca să suflăm în el; ceaşca o ridicăm în sus de coadă, fără să-i atingem interiorul cu degetul arătător şi fără să ridicăm degetul mic în sus. Numai ceaşca va fi ridicată nu şi farfuria. Zaţul rămâne în ceaşcă; bucata de lămâie din ceai poate fi puţin stoarsă prin presare cu linguriţa şi scoasă apoi pe farfurie, fără să o mâncăm; sorbirea lichidelor este dezagreabilă; lichidele pe care le consumăm cu ajutorul paielor nu le sorbim până la ultima picătură, pentru a evita sunetul neplăcut pe care l-am putea produce; servind la cafea sau ceai prăjituri cu cremă sau tort, trebuie să avem grijă ca să nu lăsăm urme grase pe marginea ceşcuţei sau paharului. Vom înghiţi tot ce

avem în gură şi numai după aceea vom bea. După ce am băut ne ştergem la gură cu şerveţelul; prăjitura se serveşte cu linguriţa. Prăjiturile uscate pot fi servite şi cu mâna. Scrumiera serveşte pentru depozitatul scrumului şi stinsul ţigării şi nu pentru a pune în ea şerveţele de hârtie sau resturi de mâncare. Toate acestea se pun în farfuria care serveşte drept „postament”. Putem gusta din felul de mâncare comandat de persoana care ne însoţeşte, luând o bucăţică mică pe farfuria noastră. De asemenea, la masă pot fi împărţite şi schimbate părţi din diferite feluri servite, cu condiţia ca niciuna din persoane să nu fie „păgubită”. Se poate fuma în localurile în care fumatul este permis, imediat după ce a fost făcută comanda, „folosind” astfel timpul de aşteptare, cu toate că nu este sănătos. După ce a fost servită masa, nu se aprinde ţigara decât atunci când a terminat şi persoana care ne însoţeşte.

„Să ai spiritul degajat şi să fii bine dispus în timpul mesei”.

FRANCIS BACON, *„Eseuri: Despre îngrijirea sănătăţii”*

Plata se face punând banii pe farfuria pe care ne-a fost adus bonul de consum. Nu adresăm ospătarului rugămintea să facă socoteala, dacă partenerul nostru n-a terminat consumul. Dacă bărbatul este însoţit de o femeie, acesta poate plăti pentru ea, fără ca aceasta să se amestece sau să facă vreun comentariu.

Atunci când femeia n-a fost în mod expres invitată la local se cuvine să-şi achite singură consumul. Acest lucru trebuie să-l rezolve cu partenerul său, dar nu în faţa

ospătarului. Poate face acest lucru spre sfârşitul mesei, în orice caz, rezolvarea acestei probleme trebuie făcută mai târziu si nu în faţa ospătarului.

Dă semn de plecare din local cel care a iniţiat întâlnirea. Dacă este vorba de o pereche, bărbatul este cel care va face acest lucru. În cazuri excepţionale, când şederea se prelungeşte prea mult, partenera se poate uita la ceas spunând: „A fost foarte plăcut, dar va trebui să plecăm...”. La plecare răspundem la salutul ospătarului sau al şefului de sală.

Femeia poate merge şi singură la local, acesta însă trebuie ales cu grijă. Singură fiind, de obicei, nu consumă băuturi tari.

La spectacole. Ca în orice local public, şi la spectacole sânt obligatorii o seamă de norme de comportare. Înainte de-a reflecta asupra fiecăreia în parte ţinem să subliniem necesitatea de-a se evita îmbrăcămintea extravagantă în asemenea localuri, iar parfumatul să fie cât mai discret.

Întârzierea la spectacol reprezintă un act de mare nepoliteţe. Dacă a

fost inevitabilă, se aşteaptă până la pauză. Venind la spectacol în ultima clipă deranjăm un număr mare de spectatori, nevoiţi să se scoale în picioare pentru a ne permite să ajungem la locurile noastre.

Intrăm pe rândul în care avem biletele cu faţa la cei care au ocupat deja locurile lor şi nu cu spatele, aşa cum pare a fi mai comod. Femeia intră pe rând prima doar atunci când locul de onoare, din dreapta, va fi al ei primul şi după aceea al bărbatului.

„Manierele îl arată pe om”.
Proverb englezesc

În cazul scaunelor pliabile este elegant din partea bărbatului să-l lase pe-al soţiei el jos, cu mâna.

Femeile care poartă pălărie trebuie să întrebe mai întâi spectatorii din spate dacă nu cumva îi deranjează. În cazul când răspunsul este afirmativ, deci i-ar deranja, va trebui să se descopere. Dacă nu va întreba singură, spectatorul din spate i se poate adresa politicos: „Vă rog, fiţi amabilă, şi scoa- teţi-vă pălăria!”.

Spectatoarea respectivă nu trebuie să se simtă ofensată şi fără niciun fel de remarcă trebuie să şi-o scoată. Cel care a rugat-o, văzând acest lucru, va mulţumi. Mai greu va fi cu coafurile „verticale”. De aceea, recomandăm ca înainte de spectacole femeile să se gândească la eventualele neplăceri pe care le-ar putea provoca celor din spatele lor.

Mergând la spectacol două perechi cunoscute, femeile stau la mijloc, iar bărbaţii pe locurile laterale. Tot la fel de bine se pot aşeza pereche şi pereche, în dreapta fiind locul

de onoare.

Când la spectacol merg trei persoane, o femeie şi doi bărbaţi, femeia va sta la mijloc. Ordinea poate fi însă inversată, atunci când persoana mai importantă (femeia) nu vede prea bine de pe locul de onoare.

În lojă, femeile stau în faţă, iar bărbaţii în spate, persoanele din faţă având grijă ca vizibilitata celor din spate să fie bună. Dacă la spectacol întâlnim o cunoştinţă şi am dori să stăm împreună, putem propune un schimb de locuri, cu condiţia ca acestea să fie de aceeaşi categorie şi să asigure o vizibilitate la fel de bună sau chiar mai bună.

În comportarea lor, tinerii îndrăgostiţi trebuie să ţină seama că spectacolul are loc pe scenă sau pe ecran şi nu în sală. Prezenţa lor în sală, alături de ceilalţi spectatori, este cu scopul de-a vedea spectacolul şi nu de a se da în spectacol. În tot timpul spectacolului trebuie păstrată o linişte absolută. Cei care tuşesc sau sunt gripaţi ar trebui să renunţe la vizionarea spectacolelor în asemenea stare.

„Preţul omului stă în iscusinţa duhului său şi în cinstea purtării sale”.

Proverb românesc

La teatru, filarmonică, operă se vine cu o îmbrăcăminte mai aleasă, dar nu de seară, în costum de seară se vine la spectacole de gală. Bărbatul trebuie să cumpere programul şi să-l ofere partenerei. Cel care nu dispune de program, poate ruga persoana care stă alături să i-l împrumute, dacă remarcă că aceasta nu-l mai citeşte. Îl va înapoia cât mai repede cu mulţumiri. În sălile de

spectacole enumerate mai sus nu se intră cu pungi de bomboane, fursecuri etc. Teatrele dispun, în special, de bufete, unde se pot servi, în pauză, tot felul de dulciuri. Dacă venim la spectacol cu binoclu sau îl împrumutăm de la garderobă, facem aceasta pentru a ne uita cu el pe scenă şi nu în sală.

Nu ne părăsim locurile decât după ce s-au terminat aplauzele şi cortina nu se mai ridică.

La concerte **se aplaudă** după interpretarea lucrării în întregime şi nu după fiecare parte. Se poate aplauda, aşadar, numai atunci când dirijorul se întoarce cu faţa spre public. Cei care nu cunosc lucrarea e bine să nu se grăbească cu aplaudatul; mai bine mai târziu decât prea devreme.

Se ştie că fiecărui artist îi place să fie aplaudat. Aceasta este o mărturie că jocul ori interpretarea lui a plăcut, că publicul este încântat.

Strigătele „bis” sunt o dovadă a entuziasmului manifestat de public, un moment, fără îndoială, plăcut pentru oricare artist. În acelaşi timp, publicul trebuie să manifeste înţelegere pentru interpretul care a depus un efort deosebit în interpretarea lucrării ascultate şi care poate fi obosit.

Oamenii bine crescuţi nu îşi manifestă nemulţumirea prin fluierături sau strigăte. Cel mai bine este să părăsească sala în prima pauză.

Nu se aplaudă cu vârful degetelor sau în mod ostentativ, cu mâinile în sus. La teatru se poate aplauda după fiecare act şi chiar la scenă deschisă, după o fază care a plăcut.

„Omul stimează pe oameni.”

TH. CARLYLE, „Muncă, *sinceritate, tăcere”*

Tot la fel, la operă, aplaudăm după executarea unei arii renumite de a cărei interpretare suntem încântaţi.

Dacă vrem să oferim flori unui actor, solist, dirijor, compozitor etc., facem acest lucru prin intermediul florăriei, dacă efectuează asemenea servicii, care le va trimite la teatru. Dacă nu, putem ruga să facă acest lucru în sala de spectacole, persoana care deserveşte scena.

Lângă flori anexăm un cartonaş, sau cartea de vizită pe care scriem cuvinte de apreciere la adresa interpretului.

La concert sau la teatru, artiştii pot fi felicitaţi şi personal, mergând la ei în culise, în pauză, sau după spectacol. De obicei, la premieră, la debut, la un spectacol extraordinar et c., fac acest lucru persoanele apropiate artistului. Vizita în culise trebuie să fie scurtă, mai ales atunci când şi alte persoane au venit să-l felicite.

Artistul poate fi rugat să ofere autografe după spectacol, în niciun caz înainte. Se cere acest lucru, de obicei, pe program şi nu pe hârtii disparate.

Femeile pot merge şi singure la spectacol, nu trebuie să fie nimic jenant în asta.

La expoziţii şi în muzee. Vernisajul unei expoziţii de pictură,

sculptură, grafică etc., constituie un moment important în viaţa artistică a unui oraş. La deschidere putem afla păreri dintre cele mai avizate cu privire la operele de artă expuse, putem cunoaşte personal pe artiştii care expun.

În eventualitatea că cunoaştem dinainte pe artist, trebuie să găsim un moment portrivit pentru a-l felicita. Putem face acest lucru chiar dacă nu-l cunoaştem. Trebuie să ne prezentăm elegant şi să exprimăm cuvintele noastre de apreciere sinceră despre operele expuse.

Este bine să spunem ceva concis şi la obiect fără să facem comparaţii cu alţi artişti contemporani. În timpul vizitării unei expoziţii sau a unui muzeu putem discuta încet cu persoanele care ne însoţesc despre lucrările prezentate. Nu ne „distrăm” în faţa unor lucrări pe care nu le înţelegem.

Obiectele expuse nu se ating şi nu ne apropiem prea mult de operele de artă.

„Înţeleptul nu trebuie să tulbure moravurile publice şi nici să atragă atenţia mulţimii printr-un fel aparte de viaţă”.

SENECA, „Scrisori către Lucilius”

În instituţii publice. Intrând în încăperi ce aparţin instituţiilor publice, bărbaţii îşi scot pălăria, iar femeile, mănuşile. În clădirile mai mari, care au garderobă, pardesiul ori paltonul se lasă la garderobă. În niciun caz nu intrăm cu ele în birourile sau cabinetele persoanelor la care mergem. Faţă de persoanele care lucrează în instituţiile publice, solicitantul trebuie să manifeste şi el politeţe şi

solicitudine.

La rândul lui, cel care este solicitat nu trebuie să uite niciodată că cei care se perindă prin instituţia respectivă vor aprecia întreprinderea unde munceşte şi după comportarea şi ţinuta lui.

Femeile nu trebuie să se pudreze sau să se pieptene la locul de muncă. Pot rezolva acest lucru la toaletă.

La doctor. Mergând la policlinică, în sala de aşteptare îţi scoţi pălăria, eventual pardesiul sau paltonul şi ocupi un loc liber. Nu te uiţi curios la pacienţii care aşteaptă, nu-i întrebi de ce suferă sau cum este doctorul. Nu trebuie să te spovedeşti lor în legătură cu durerile tale. Cel mai bine ar fi ca timpul de aşteptare să-l afectezi citirii unei reviste deconectante.

Intrând în cabinetul doctorului nu-l salutăm prin strângere de mână decât atunci când acesta ne-a întins-o.

În cabinet se spune: „Bună ziua” şi se aşteaptă indicaţiile medicului. De obicei, acesta invită pacientul să ocupe loc şi îl chestionează în legătură cu suferinţa. Pentru ajutorul dat în vindecarea bolii este bine să mulţumim telefonic sau în scris medicului.

În ultima vreme se obişnuieşte să se facă aceasta şi prin intermediul unor anunţuri la mica publicitate.

„Experienţa nenorocirii mă învaţă să ajut pe cei nenorociţi”.

VIRGILIU, *„Eneida”*

La telefon

Toată gama sentimentelor umane poate fi trăită în faţa acestei inovaţii de seamă a tehnicii, într-un receptor micuţ de ebonită putem afla vestea cea mai gravă ori mai plăcută, transmisă de la mii de kilometri sau din acelaşi bloc. Câte reacţii, câte trăiri încercăm aşadar la telefon...

După cum se ştie, atunci când ciocănim la uşa cuiva nu întrebăm persoana care ne-a deschis cum o cheamă, tot aşa într-o convorbire telefonică nu începem cu: „Cine e la telefon?”

Cel care telefonează se prezintă: „Alo, aici Ionescu. Aş dori să vorbesc cu Ileana, vă rog”.

La răspunsul „greşeală”, cel care sună nu se cuvine să pună întrebări de genul: „Ce număr aveţi?”. Pe un ton politicos, căci a deranjat pe cineva, poate întreba dacă numărul format corespunde cu cel la care i s-a răspuns. Dacă se va dovedi că n-a format bine numărul, pe un ton politicos îşi va cere scuze pentru deranj.

Este foarte politicos, ca sunând la un birou sau la o locuinţă particulară, să începem convorbirea cu „Bună ziua!” („Bună dimineaţa”, „Bună seara”) şi numai după aceea să abordăm problema pentru care am telefonat. Nu se face acest lucru când obţii legătura cu centrala telefonică a unei instituţii. Atunci se spune simplu: „Vă rog interior 283”. Când rugăm o persoană străină să ne dea la telefon o cunoştinţă, folosim termeni reverenţioşi la adresa cunoştinţei noastre: „Vă rog, cu domnul Popescu” şi nu „Vr

eau cu Popescu”.

Trebuie sa ne prezentăm, de asemenea, persoanelor care mediază convorbirea, respectiv atunci când dorim să lăsăm o ştire cuiva sau atunci când cerem secretarei unui demnitar să ne facă legătura cu acesta. Se ştie că este obligaţia secretarei de a-l încunoştinţa pe şeful său cine îl caută la telefon.

„Tactul” rău înţeles duce la formarea unor mondeni cu însuşiri negative, preocupaţi de ceea ce trebuie să evite, de teama ridicolului, iar nu de lărgirea contactului lor cu viaţa".

G. CALINESCU, *„Cronicile optimistului”*

Când o persoană tânără sună acasă la o prietenă (prieten), dacă receptorul este ridicat de o persoană mai în vârstă, deducând după o voce că ar putea fi careva din părinţi, pe care nu-i cunoaşte, cel care a sunat trebuie să se prezinte, dacă nu pe nume, cel puţin de unde se cunosc: „Bună seara, aş putea vorbi cu Marieta, un coleg de clasă”. Persoanele care ridică receptorul, într-un birou cu mai mulţi colegi, nu trebuie să strige sau să facă comentarii în legătură cu convorbirile avute de colegi. Toate persoanele de faţă ar fi indicat să „asurzească” pe timpul convorbirii, iar după aceea să dovedească că n-au auzit şi n-au reţinut nimic din aceasta. Despre chestiuni personale este bine să nu se vorbească în prezenţa martorilor. Cel care ascultă nu trebuie să comenteze ceea ce i se debitează de către interlocutor, eventual la sfârşit poate propune o altă dată pentru continuarea convorbirii. În niciun caz nu va face

remarca: „Nu sunt singur, aşa că nu-ţi pot răspunde”. Aceasta înseamnă un afront la adresa colegilor. Nu este civilizat să dăm cuiva numărul de telefon al vecinilor fără a avea, în prealabil, acordul acestora. În cazul în care aceştia şi-au exprimat acordul să ne cheme la telefonul lor, să ne străduim ca acest lucru să se întâmple cât mai rar. În eventualitatea că vom căuta o cunoştinţă la telefonul unui vecin al acesteia, să evităm să facem acest lucru după ora 22 şi, dacă este posibil, în timpul orelor de masă sau duminica. Convorbirea trebuie să fie foarte scurtă. Rugând vecinii să cheme o cunoştinţă la telefon, facem acest lucru ca şi când aceştia ne-ar face un mare serviciu şi nu pe tonul de parcă ar fi obligaţi să ne servească. În probleme de serviciu nu trebuie să sunăm pe cineva acasă, duminica, decât atunci când este absolut necesar.

Nu se sună la domiciliul cunoştinţelor, dacă ştim că este cineva grav bolnav în familie.

În momentul când asigurăm pe cineva că îl vom suna la o anumită oră, să facem acest lucru, dovedind punctualitate.

„De lucrurile din care poate răsări ceva primejdie, cu sfială vorbeşte sau aşa cât într-amândouă părţile să se poată înţelege şi judeca cuvântul tău”.

SAMUIL MICU, „*Scrisori filozofice; învăţătura politicească”*

Nu lăsăm telefonul să sune mai mult de cinci ori. Dacă receptorul n-a fost ridicat, înseamnă că persoana respectivă nu-i acasă sau nu doreşte să răspundă.

Este bine să reţinem că prin telefon:

- Nu transmitem felicitări cu ocazia unor aniversări unei persoane mai în vârstă şi nici condoleanţe.
- Nu se invită o persoană mai în vârstă la nuntă.
- Nu se adresează mulţumiri pentru un dar sau un serviciu deosebit care ne-a fost făcut.
- Nu se merge neanunţat la cineva care are telefon.

Pentru a se evita unele neînţelegeri este bine ca:

- La serviciu să nu abuzăm de telefon, convorbirile particulare să fie cât mai scurte.
- De la telefonul public să nu telefonăm în câteva locuri atâta vreme cât şi alte persoane aşteaptă la rând.
- Puţini sunt cei care pot memora numerele de telefon de la toate cunoştinţele şi instituţiile cu care menţin c ontact. Pentru a nu deranja pe nimeni inutil, e bine să ne întocmim un notes cu numerele de telefon cele mai necesare în munca şi activitatea noastră.

Dacă un oaspete telefonează din locuinţa noastră, putem părăsi camera pentru moment, fără a face asta în mod ostentativ. În eventualitatea că un musafir, prezent în casa noastră, este rugat să vină la telefon, nu se întrebă: „Cine-i la telefon?”, ci se cheamă imediat persoana solicitată. În orice caz, cel care a dat numărul de telefon al unei persoane străine la care poate fi găsit, este bine să anunţe despre acest lucru imediat gazda. După convorbire se adresează mulţumiri. Nu trebuie abuzat de telefonul care nu-ţi aparţine.

Dacă suntem chemaţi la telefon în timp ce avem vizită, ne cerem scuze faţă de cei prezenţi, având grijă să nu

avem o convorbire prea lungă menţionând: „Scuză-mă că sunt mai expeditiv, dar am un oaspete”. Este elegant ca în momentul când dăm lucrurilor o astfel de turnură să spunem: „Te voi suna mai târziu”. În niciun caz nu vom propune celui care ne-a căutat să ne mai sune o dată.

„Ceea ce a dobândit omul matur prin experienţa vieţii sale şi ce-l face să vadă lumea altfel de cum o vede tânărul şi copilul este un fel de simplicitate a bunului simţ”.

SCHOPENHAUER, *„Aforisme”*

Nu se cuvine ca o persoană chemată la telefon să spună: „Sună altădată că tocmai urmăream ceva interesant la televizor”.

Cel mai bine, dealtfel, este ca sunând pe cineva la birou sau acasă, să-l întrebi dacă nu-l deranjezi, respectiv dacă îi poţi răpi câteva minute.

Dacă convorbirea se întrerupe, va forma iarăşi numărul persoana care a sunat. În cazul convorbirilor interurbane sau internaţionale face reclamaţia cel care a făcut comanda. Termină convorbirea cel care a sunat. Se poate apela la telefonul vecinilor pentru convorbiri interurbane dacă aceştia manifestă îngăduinţă. În acest caz, imediat după convorbire, trebuie întrebată centrala cât costă şi vom achita suma ce se cuvine.

La dans

Se pare că „dansul este de când lumea”, dacă scene reprezentând oameni dansând găsim şi în desenele rupestre.

Noi ne vom mărgini doar la unele aspecte legate de comportarea partenerilor la dans.

Una din regulile principale ale dansului este aceea că bărbatul invită femeia la dans. Împrejurările sunt însă multiple. La o reuniune sau la un bal bărbaţii ar trebui să danseze mai întâi cu femeile cu care au venit şi numai după aceea cu cunoştinţele din sală.

Adresând cuvântul „dansăm?”, bărbatul propune unei femei cunoscute invitaţia de a dansa. Cu cuvintele: „Vă pot invita la dans?” sau „dansaţi?” bărbaţii se adresează unor femei mai puţin cunoscute ori necunoscute. Când femeia este însoţită de un bărbat, cel care o invită nu-i obligat, în mod deosebit, ’ să-i ceară permisiunea acestuia – trebuie însă avută în vedere prezenţa lui. De obicei, se procedează astfel: cel care invită se pleacă în faţa perechii respective, cerând din priviri bărbatului permisiunea de a dansa cu partenera lui. Obţinând „acordul” acestuia, tot printr-un gest de „plecăciune” se adresează direct persoanei respective.

„Pierdem totdeauna prietenia celor care ne pierd s tima”.

J. J O B E R T, *„Cugetări”*

În eventualitatea că n-a cunoscut-o cu alt prilej, în momentul când a acceptat invitaţia se va prezenta. Sărutatul mâinii nu este obligatoriu, după cum apreciem tot ca depăşit gestul făcut de unele persoane de-a săruta mâna între două dansuri. După ce dansul s-a terminat, bărbatul conduce pe dansatoare la locul ei, mulţumind încă o dată printr-o plecăciune. Apoi revine în cercul cunoştinţelor sale. Dacă dansatoarea doreşte, îl poate reţine pentru a-l prezenta persoanelor din compania ei. Dacă nu-i singur, acesta poate rămâne cel mult o jumătate de oră cu aceştia, revenind apoi la camarazii săi.

La reuniune, bal, sau alte distracţii, femeia nu trebuie să refuze la dans, căci pentru aceasta a venit. Poate refuza numai atunci când a promis, dansul respectiv, altei persoane: „mulţumesc dar am fost deja invitată”, eventual „mulţumesc, dar aş dori să mă odihnesc puţin”.

Nu va accepta să danseze după aceea cu altcineva, aceasta constituind un afront la adresa celui respins.

Bărbatul nu va invita la dans o femeie necunoscută care, în mod evident, a venit în localul respectiv cu o cunoştinţă a sa distrându-se doar cu aceasta. Trebuie să avem în vedere şi faptul că invitându-i partenera, bărbatul respectiv rămâne singur. Dacă bărbatul doreşte ca partenera lui să danseze în seara respectivă numai cu el trebuie să convină, în prealabil, cu ea acest lucru.

E neplăcut când cineva invită o femeie la dans, iar partenerul răspunde în locul ei că aceasta nu dansează. E mult mai frumos, în spiritul celor amintite mai sus, să răspundă femeia.

Dacă la o reuniune au venit două fete împreună, poate fi invitată doar una dintre ele la dans, colega ei rămânând singură. Nu se cuvine să inviţi o femeie de la o masă străină dans după dans, decât în situaţia când aceasta şi-a exprimat în mod expres dorinţa de-a fi solicitată.

„Învaţă ca şi cum ai trăi o veşnicie; trăieşte ca şi cum ar trebui să mori mâine".
ANAIUS

După o reuniune dansată, bărbatul conduce în mod obligatoriu partenera acasă. De la această obligaţie nu sunt excepţii.

Întâlnindu-se un grup de cunoştinţe în cadrul unei reuniuni se cuvine:

- Fiecare bărbat sa danseze cel puţin o dată cu femeile din grup, dacă nu sunt mai mult de patru; într-un grup mai mare ar fi greu de ţinut socoteala.
- Dacă partenera noastră este invitată la dans de un coleg, se cuvine să dansăm şi noi cu partenera acestuia. Nu-i obligatoriu să facem acest lucru imediat.

- Când două perechi ocupă o masă într-un local trebuie evitată situaţia ca una din femei să rămână mai mult timp singură la masă.
- În timpul dansului nu trebuie neapărat să discutăm. Dealtfel, multe din dansurile moderne nu facilitează acest lucru.
- Nu se fredonează melodia cântată de orchestră la urechea partenerei.
- Este bine ca în momentul în care remarcăm că ne-am înfierbântat la dans, să facem o pauză, pentru a nu ajunge să transpirăm. Dacă dansul este prea lung, de comun acord, partenerii îl pot întrerupe.
- Nu se dansează cu ţigara în gură şi nici cu nasturii la haină sau la cămaşă descheiaţi.
- Dacă în timpul dansului o pereche se loveşte de alta, bărbatul este cel care va cere scuze, deoarece el conduce dansatoarea şi răspunde pentru amândoi.

POSTFAŢĂ

Se ştie că întreaga noastră atitudine, reacţiile în comportarea cu cei care ne înconjoară şi venim în contact, mimica, zâmbetul, într-un cuvânt, modul nostru de a fi, de a vorbi, de a răspunde la cele mai elementare cerinţe toate dovedesc ce fel de oameni suntem. Ne putem mândri cu o cunoaştere perfectă a celor mai subtile norme de comportare, dacă însă nu le aplicăm în practică pretutindeni: la locul de muncă, în familie, pe stradă, pe stadion, în concediu, pe plajă, sau în vârful muntelui, atunci nu ne putem declara mulţumiţi de noi înşine. Rolul colectivităţii în educaţie este foarte mare. Aristotel spunea că „întrucât statul întreg are unul şi acelaşi scop, educaţia trebuie în mod necesar să fie una şi aceeaşi pentru toţi membrii săi; de unde urmează că ea trebuie să fie un obiect al supravegherii publice, iar nu particulare”. După cum am mai afirmat, comportarea civilizată nu acceptă egoismul, dimpotrivă ne cere ca semenul nostru să fie tratat aşa cum ne-am dori ca acesta să ne trateze pe noi. Şi când aceste deprinderi ne-au intrat în sânge, nu ne putem comporta altfel, nu ne putem închipui că ar putea exista un

alt mod de viaţă şi de comportare.

Tradiţia. Un cuvânt greu de spus în normele de comportare, îl are tradiţia. Nu fiecare amănunt sau mod de comportare îşi găseşte o motivaţie profundă, logică. Greu de explicat de ce nu se mănâncă peştele cu cuţitul. Probabil, pentru a nu se tăia din greşeală şi osul, care apoi, poate fi înghiţit. Până când şi strângerea de mână, atât de generalizată în cultura europeană, nu se uzitează în India şi în alte ţări asiatice; în alte state este pe cale de dispariţie. Istoricii spun că acest obicei s-a încetăţenit la începutul Evului Mediu. În acele vremuri mâna dreaptă deschisă, fără a avea în ea ascunsă o armă, însemna intenţii paşnice de ambele părţi. Cel care nu avea încredere în partener, ţinea mâna pe sabie. Noile inovaţii tehnice, normele de igienă, înţelepciunea etc. au modificat şi modifică multe obiceiuri vechi. De aceea, subliniem că normele de comportare n-au fost şi nu pot fi în întregime imuabile. Nu întâmplător, Voltai re spunea că: „Obiectul este făcut pentru dispreţul înţeleptului”.

„Cine vrea să schimbe obiceiurile şi manierele nu trebuie să le schimbe prin legi”.
MONTESQUIEU, „*Spiritul legilor”*

Forma înfrumuseţează conţinutul. Desconsiderarea a ceea ce este obligatoriu pentru toţi se răsfrânge negativ asupra celui care nu respectă norma respectivă. Ciorba poate fi, în definitiv, şi sorbită, cartoful luat de pe farfurie cu mâna, poţi saluta pe cineva indiferent cum, poţi să nu oferi locul în tramvai unei persoane mai în vârstă etc.

Însă... cel care procedează astfel intră într-o „contradicţie” mai mult sau mai puţin acută cu semenii săi, pentru că **„Omenia, omenie cere şi cinstea, cinste”**. Omul se schimbă zi de zi. Îl modifică mediul în care trăieşte, experienţa acumulată şi trăirile pe care le încearcă: fericirea, dragostea, ataşamentul, insuccesul. Până când şi „haina face pe om”, spunea Ouintilian **„Vestis virum redit”**.

Autodisciplina. Normele de comportare fac parte dintr-o disciplină practică care implică un autocontrol sever. Ne grăbim dar nu trebuie să îmbrâncim pe nimeni, suntem obosiţi şi nu ne putem întinde pe canapea, căci avem oaspeţi, ne este foame şi aşteptăm să se aşeze toată lumea la masă etc. Însă, odată obişnuiţi cu aceste forme, printr-o autodisciplină dobândită reuşim să ne comportăm aşa cum trebuie în cele mai diverse situaţii. Se poate spune că începând de la lucruri mărunte, de la modul cum ne folosim de furculiţă şi cuţit, până la controlul mişcărilor şi reflexele noastre, se poate ajunge la o stăpânire de sine ideală care să ne inrâurească pozitiv caracterul şi comportarea. Modul de comportare este important nu numai pentru semenii noştri, ci şi pentru noi înşine. Şi nu-i deloc greu. F. L o c κ e spunea că „Sunt oameni care, printr-un exerciţiu continuu, şi-au modelat purtarea şi şi-au însuşit cu atâta îndemânare toate acele mărunte dovezi de politeţe şi respect pe care natura sau moda le-a stabilit în societate, încât nu par artificiale, nici studiate, ci doar consecinţele fireşti ale unei firi încântătoare şi ale unei minţi bine dezvoltate”.

„Omul trebuie să-şi orânduiască purtarea,

gesturile ca şi inteligenţa”.

E R A SM, *„Bunăcuviinţă pentru copii”*

Fericirea şi comportarea. Temă asupra căreia s-au scris tratate întregi, analizată fiind din toate timpurile şi din toate punctele de vedere. Reţinem pentru cugetarea-i profund umană aprecierea marelui L. Tolstoi care în Testam ent spunea că „Pentru a fi fericit şi a face pe alţii fericiţi, trebuie să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înşine şi, dacă nu este cu putinţă să-i facem cele ce am dori să ni se facă nouă, cel puţin să nu-i facem ceea ce nu ne-ar place să ne facă nouă altul”.

Viaţa dovedeşte că o educaţie bună şi sănătoasă cât şi capacitatea de a te comporta cu oamenii asigură jumătate din succes. Dintr-un studiu al vieţii oamenilor de seamă, am ericanul Dale Carnegie dovedea în 1936 că mulţi dintre marii noştri înaintaşi au reuşit să dobândească succese repurtate datorită capacităţii de a se comporta cu oamenii, de a câştiga simpatia acestora. Sfaturile practice pe care le dă Carnegie pentru a dobândi simpatia sunt:

1. **Să dovedeşti o preocupare sinceră faţă de oameni.**
2. **Să zâmbeşti.**
3. **Să nu uiţi că pentru fiecare numele lui reprezintă cel mai dulce şi mai grav dintre sunete.**
4. **Fii un bun ascultător, îndeamnă-i pe alţii să-ţi povestească despre ei.**
5. **Discută cu fiecare numai lucruri cunoscute lui şi ceea ce îl preocupă.**
6. **Străduieşte-te să dezvolţi în fiecare**

simţământul valorii sale şi fă aceasta în mod sincer.

Însuşirea şi aplicarea acestor sfaturi ne pot conduce la o satisfacţie personală căci – aşa cum spunea şi Diderot – **„Omul cel mai fericit este acela care face fericiţi pe cât mai mulţi oameni”.**

CUPRINS

MANIERELE SUNT O OGLINDĂ ÎN CARE FIECARE ÎŞI ARATĂ FAŢA.....6

Despre salut.....6

CĂMINUL FACE OMUL.....16

Despre ţinută.....16

Despre cunoştinţă.....21

Despre sărbătoriri şi felicitări.....22

ÎN POLITEŢE EXISTĂ FARMEC ŞI FRUMOS.....29

Strada.....29

Ţinuta vestimentară.....32

Politeţea în mijloacele de transport.....39

EXEMPLA TRAHUNT.....49

Despre vizite.....49

Despre conversaţie.....67

Despre fumat.....72

POLITEŢEA ESTE FLOAREA OMENIEI.....76

În localuri şi instituţii publice.....76

La telefon.....88

La dans.....93
POSTFAŢĂ.....98

DIN CUPRINSUL LUCRĂRII: Manierele sînt o oglindă în care fiecare își arată fața ● Căminul face omul ● În politețe există farmec și frumos ● Exemplu trahunt ● Politețea este floarea omeniei.

colecția caleidoscop
EDITURA CERES
București, Piața Presei libere, nr. 1 sect. 1
Telefon: 17 60 10, int. 2005

ISBN 973-40-0097-7

LEI 9,50